

Individualni stilovi učenja učenika i nastava prilagođena stilovima učenja

Madunić, Pava Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:006176>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju

Diplomski sveučilišni studij Pedagogija (dvopredmetni)

Pava Katarina Madunić

**Individualni stilovi učenja učenika i nastava
prilagođena stilovima učenja**

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru
Odjel za pedagogiju
Diplomski sveučilišni studij Pedagogija (dvopredmetni)

Individualni stilovi učenja učenika i nastava prilagođena stilovima učenja

Diplomski rad

Student/ica:

Pava Katarina Madunić

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Jasmina Vrkić Dimić

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Pava Katarina Madunić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Individualni stilovi učenja učenika i nastava prilagođena stilovima učenja** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 14. srpnja 2020.

Sadržaj

1. Uvod	4
2. Metodologija rada	6
2.1. Predmet istraživanja	6
2.2. Cilj istraživanja	6
2.3. Zadaci istraživanja	6
2.4. Metoda istraživanja	6
3. Povijesni osvrt na razvoj stilova učenja	7
4. Važnost poznavanja stilova učenja	8
4.1. Stilovi poučavanja učitelja	10
4.2. Podjela učenika prema učeničkim strategijama	12
5. Vrste stilova učenja	14
5.1. Auditivni stil	14
5.2. Vizualni stil	15
5.3. Kinestetički stil	16
5.4. Rezultati prijašnjih empirijskih istraživanja stilova učenja	17
6. Stilovi učenja kao elementi zakona, NOK-a i HNOS-a	19
7. Praktična rješenja za detekciju stilova učenja i provođenje metoda svojstvenih određenom stilu učenja	27
7.1. Upitnik za ispitivanje stilova učenja i interpretacija rezultata upitnika	27
7.2. Učeničko primjenjivanje vlastitih stilova učenja	30
7.3. Kreativnost kao rješenje za uspješnu nastavu prilagođenu potrebama učenika	32
8. Zaključak	42
9. Literatura	44
9.1. Pisani izvori	44
9.2. Mrežni izvori	44
10. Popis tablica i popis slika	47
10.1. Popis tablica	47
10.2. Popis slika	47

11.	Prilog.....	48
12.	Sažetak	55
13.	Summary	56

1. Uvod

U ovom diplomskom radu obrađuje se tema individualnih stilova učenja učenika i nastave prilagođene stilovima učenja te se ostvaruje s ciljem unapređenja i poboljšanja rada unutar učionice. Također, rad za cilj ima i poboljšati razumijevanje potreba učenika te pružiti mogućnosti za poboljšan rad učitelja i cjelokupne zajednice s učenicima. Kako bi se došlo do dubljeg uvida u ovu temu potrebno je preispitati samu povijest nastanka stilova učenja te odrediti pravilne definicije za ovo područje istraživanja. Tim pristupom olakšava se daljnje teorijsko istraživanje problematike stilova učenja u pedagojskom i pedagoškom kontekstu, koje za cilj ima otkrivanje specifičnih stilova učenja i poučavanja te njihovih karakteristika. Kako bi se dobila jasna slika o tome kakav utjecaj stilovi učenja imaju na izvođenje nastave i uspjeh učenika, dobivene podatke valja potkrijepiti spoznajama dobivenim empirijskim istraživanjima koja su provedena na tom području. Nadalje će se u radu prikazati zakonski okviri i kurikulum u kojima će se preispitati prisutnost nastavnih metoda i pristupa svojstvenih specifičnim stilovima učenja te će se time dobiti uvid u načine na koje državna tijela, odgovorna za obrazovne ciljeve, potiču ili ne potiču rad u nastavi svojstven individualnim stilovima učenja.

Nastava i njezina realizacija su jedno od većih pitanja ovog rada, stoga je vrlo važno ući u njezinu svakodnevicu i preispitati konkretne mogućnosti. Potrebno je dakle, preispitati moguća praktična rješenja za nastavu bogatu sadržajem i načinima rada primjerenima stilovima učenja učenika. Pritom se prvotno misli na načine detekcije samih stilova učenja, tumačenje mogućih rezultata njihova preispitivanja te mogućnosti učenika da samostalno koriste svoje stilove učenja u nastavi, ali i izvan nje. Također je vrlo važno preispitati sve aspekte nastave koji mogu pridonijeti uspješnom korištenju vlastitog stila učenja, ali i prikazati kako učitelji mogu poticati korištenje vlastitog stila učenja. Tako će se preispitati i dinamika nastave kada je ona prilagođena potrebama određenog stila učenja. Pritom je riječ i o tome koliko vremenski iziskuje priprema i izvođenje takve nastave, ali i o metodama kojima bi se postizali dobri rezultati i uspješna nastava.

Metode korisne za nastavu prilagođenu potrebama individualnih stilova učenja vrlo su specifične te iziskuju mnogo promišljanja, razrade i kreativnosti. Upravo je kreativnost temelj uspješne nastave, stoga je vrlo važno prikazati sve njezine aspekte i mogućnosti koje pruža za ostvarivanje kvalitetnog i bogatog nastavnog procesa. Ovim radom se želi prikazati cjelokupno područje stilova učenja, njegovih karakteristika, dionika koji djeluju koristeći ih te njegove važnosti za uspješno razvijanje znanja i vještina. Iznimno je važno prikazati mogućnosti koje

se kriju iza uspješnog korištenja stilova učenja u učenika, zbog čega je naglasak ovog rada upravo na osvještavanju njihove važnosti za kvalitetnu realizaciju nastave, ali i za razvoj djeteta kao uspješnog učenika i osobe.

2. Metodologija rada

2.1. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja su stilovi učenja.

2.2. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je preispitati svojstvenosti stilova učenja te njihov utjecaj na nastavne procese i sadržaje.

2.3. Zadaci istraživanja

1. Analizirati dokumentaciju i prikazati povijest stilova učenja te stilove poučavanja.
2. Prikazati i analizirati rezultate prijašnjih empirijskih istraživanja stilova učenja.
3. Analizirati zakon i kurikulum RH s ciljem povezivanja njihovih odredbi s obzirom na stilove učenja.
4. Ustanoviti načine i tehnike prepoznavanja stilova učenja u praksi te načine uspješnog primjenjivanja metoda svojstvenih određenom stilu učenja.
5. Ispitati metode i materijale kreativne nastave prilagođene stilovima učenja.

2.4. Metoda istraživanja

Metoda ovog istraživanja je analiza dokumentacije.

3. Povijesni osvrt na razvoj stilova učenja

Početno su individualni stilovi često bili uspoređivani s osobnostima i sposobnostima ljudi, sve dok pojam spoznajni ili kognitivni stil nisu uveli kognitivni psiholozi te se on 60-ih godina 20. stoljeća počeo povezivati s učenjem. Tijekom 70-ih godina počinje se istraživati povezanost spoznajnog stila s obrazovnim postignućem te se pokušava odvojiti kognitivni stil od strategija koje se određuju kao svojevrsan odabir načina rješavanja zadataka (Grgić, Kolaković, 2010). Pokazalo se kako se stilovi učenja s godinama, tj. starenjem čovjeka, mogu mijenjati. Tako se 1980. godine otkrilo kako je u djece prisutan kinestetički, tj. taktilni stil učenja, sve dok ne dođe do izoštravanja vizualnih sposobnosti djeteta. Suprotno tomu se 1981. godine utvrdilo kako kod djece ipak prevladava auditivni stil, jer njihovo međudjelovanje s drugim osobama ovisi o slušanju i govorenju, dok ostali stilovi postaju važniji tek krajem srednjoškolskog obrazovanja. Istraživanja koja su poticala da se djeca usredotoče na svoj stil učenja pri pisanju domaće zadaće, jer je to jedino vrijeme u kojem djeca sve uvjete mogu prilagoditi svojstveno vlastitim potrebama, pokazala su kako su djeca koja su u potpunosti prilagodila uvjete učenja postizala bolje rezultate. Razlika u mijenjanju stilova ne odnosi se samo na mijenjanje s obzirom na dob, već i na mjesto na kojem se uči. Tako su pojedina istraživanja pokazala kako postoje razlike u stilu učenja u školi i kod kuće. Pri tome se navodi da su za učenje kod kuće bitne četiri kategorije: opažajno-tjelesna (koja podrazumijeva sedam sastavnica: auditivnu, vizualnu, taktilnu, kinestetičku, unosnu, pokretnu i vremensku), međuljudska, organizacija te okruženje. Postoje i kulturne razlike koje određuju stil učenja, što potvrđuje i činjenica da, primjerice, učenici u Americi žele čuti upute, dok ih učenici u Južnoj Koreji žele zaprimiti pismenim putem. Također je dokazano kako učenici s visokom inteligencijom naginju vizualnom i kinestetičkom stilu te radije uče uz zvukove nego u tišini. Učenici koji imaju visoka postignuća u školi su usmjereni na učitelja i nemaju potrebu kretati se tijekom učenja te uče dominantno vizualnim putem (Grgić, Kolaković, 2010).

4. Važnost poznavanja stilova učenja

Stilovi učenja su jedinstveni načini primanja informacija svakog pojedinca koji uključuju i kognitivne i afektivne i fiziološke oblike (Sunko, 2008). „Svaka osoba ima stil učenja – on je individualan poput otiska prsta“ (Gremli, 1996: 24). Učenici dakle imaju različite i jedinstvene načine na koje uče nastavni sadržaj općenito, ali i prema specifičnom području, poput jezika, prirodoslovnih znanosti, matematike i slično. Pri stilu učenja se misli na omiljeni način na koji učenik uči, pribavlja, obrađuje i pohranjuje dobivene informacije. Svaka osoba na određeni način najlakše i najbrže obrađuje i koristi se određenim informacijama. Pri tome se načini na koje osoba to obavlja dijele na tri poznata tipa, pa se može reći kako su neki ljudi vizualni, neki auditivni, a neki kinestetički tip. Za ovaj je rad upravo područje stilova učenja od ključne važnosti te će se nadalje proširiti pojašnjavanje istih. Ovdje također valja naglasiti kako je vrlo važno razlikovati stilove učenja od spoznajnih stilova koje se vrlo često krivo smatra sinonimima. Spoznajni stil prikazuje svojstven način obrade informacija, dok stilovi učenja prikazuju tipičan pristup učenju općenito. Kada se govori o strategijama učenja, pod time se podrazumijevaju svjesne misli i postupci kojima učenici upravljaju svojim učenjem, tj. pomažu sebi pri shvaćanju i usvajanju informacija (Grgić, Kolaković, 2010).

Podizanje kvalitete odgoja i obrazovanja, kako bi odgojno-obrazovni ciljevi bili ostvareni odnosi se na poznavanje i prepoznavanje učeničkih stilova učenja. Da bi se taj cilj postigao, nužno je da stručnjaci koji se bave odgojem i obrazovanjem poznaju i svoje osobne stilove učenja. Na taj način učitelji i ostali stručni suradnici lakše uočavaju stilove učenja svojih učenika. Prema Dunn i sur. (1981) vrlo je važno točno dijagnosticirati o kakvom je stilu u učenika riječ kako bi se izgradila okolina za učenje dizajnirana upravo prema potrebama pojedinca. Zahtjevi obrazovnog sustava danas su često suprotni spontanom djelovanju mozga zbog čega je otežan individualan način rješavanja određenog problema. Nedostaje djelovanje pomoću stilova koji potiču kreativnost i aktivnost te dinamiku rješavanja zadataka. Iako mozak nije dovoljno stimuliran u učionici, on ipak djeluje na više razina obrađujući razne informacije poput boja, udaljenosti, mirisa i slično. Iz tog razloga je mozgu potrebno više poticaja koji se, nažalost, ne nalaze u učionici. Stoga je nužno omogućiti učenicima široki spektar mogućnosti učenja, učenja iz životnih situacija i vlastitim iskustvima (Sunko, 2008.). Uz učenike i studentima je vrlo važan personaliziran pristup. Radi osobne potvrde priželjkuju česte povratne informacije od strane sveučilišnih profesora koji im trebaju pružiti upravo takvo iskustvo (Schroeder, 1993).

Donedavno se smatralo kako načini učenja i usvajanja nastavnog sadržaja proizlaze iz razlika u sposobnostima i mogućnostima pojedinog učenika, njihove osobnosti, darovitosti, inteligencije. Proteklih nekoliko desetljeća radi se na pronalasku drugih čimbenika koji utječu na učenje i na različite rezultate istoga učenika u učenju. Pri tomu se dolazi do naziva spoznajni ili kognitivni stil učenja, stil učenja, stil razmišljanja (Grgić, Kolaković, 2010).

Kada se govori o *spoznajnom ili kognitivnom stilu* učenja misli se na načine na koje pojedinac koristi svoje sposobnosti, kako organizira i obrađuje primljene informacije, čini li to analitički ili globalno, kojom stranom mozga se koristi, je li impulzivan ili misaon. Potrebno je utvrditi promatra li učenik sadržaje učenja kao cjelinu ili ih raščlanjuje na niz međusobno povezanih dijelova. Neki su učenici ovisni o polju, tj. okviru u kojem se određeni predmet kreće, zbog čega im opažanje ovisi o prevladavajućem predmetu, dok su drugi neovisni o polju pa dobro opažaju sve pojedinosti bez obzira na ono što prevladava (Grgić, Kolaković, 2010). Sunko (2008.) dodaje kako se preferirani stilovi učenja oslanjaju na čulna iskustva, tj. kinestetički, auditivni i vizualni te naglašava kako, iako obje strane mozga u čovjeka surađuju, jedna je uvijek dominantna te upravo ona određuje stil učenja pojedinca. Opažanje se razlikuje načinom fokusiranja pažnje te može biti uže ili šire, čime se također određuje stil učenja pojedinca. Ovdje je naglašen i konceptijski tempo koji se odnosi na brzinu i točnost formuliranja hipoteze i procesuiranja informacija, dok se stilovi konceptualizacije razlikuju u pristupu i načinu formuliranja koncepta. Kognitivna kompleksnost se odnosi na razlike kod učenika u broju dimenzija koje uključuju kod misaonih procesa (Sunko 2008).

Riječ može biti i o *afektivnim stilovima* učenja koji podrazumijevaju pažnju, vrijednost i stavove koji se odnose na unutrašnju motivaciju uz koju se vežu radoznalost, želja za otkrivanjem i strahovi. Pažnja omogućuje selektivnost i usmjerenje psihičkih procesa važnih za izgrađivanje znanja. Ovdje se još kao važni čimbenici spominju upornost, ali i anksioznost te tolerancija na frustracije koju označava mogućnost ili nemogućnost kvalitetnog pronalaska rješenja, ovisno o tome koliki je stupanj same tolerancije. Poticaji i očekivanja također su važan dio učenja i poučavanja. Tako visokomotivirane osobe teže uspjehu radi vlastitog zadovoljstva, a ne radi određene nagrade. Također pomno odabiru ciljeve i aktivnosti za njihovo postizanje. Društvena je motivacija, pak, uvjetovana vrijednostima koje osoba usvaja iz kulturne sredine i atmosfere u kojoj se nalazi. Na tu motivaciju utječu obitelj, škola i ostala okolina, prema očekivanjima koje imaju prema pojedincu te taj utjecaj nije jednak za sve osobe, tj. učenike (Sunko 2008).

Fiziološki stilovi uvjetovani su čimbenicima koji utječu na ljudsko tijelo te proizlaze iz spolnih i prehrambenih razlika te zdravstvenog stanja osobe. Glad i bolest ili neke druge smetnje uvelike negativno utječu na ishode učenja. I okolinske prilike utječu na uspješnost učenja poput osvjetljenja, temperature, zvukova i slično (Sunko 2008).

Utvrđeno je da postoje i kulturne razlike u stilovima učenja te se oni smatraju najvažnijim koracima u procesu učenja, zbog čega imaju iznimno veliki utjecaj na ishode i uspješnost samog učenja. Čak se i navodi kako su 4/5 našeg stila učenja biološki uvjetovane. (Grgić, Kolaković, 2010). Utvrđeno je također i da postoje spolne razlike kada je u pitanju učenje. Tako je uočeno da osobe muškog spola preferiraju logiku i racionalno ocjenjivanje, dok osobe ženskog spola naginju traženju pojedinačne povezanosti s materijalima koje uče. Uz to su osobe muškog spola usmjerene dostignućima te će uspjeh pripisati vanjskim utjecajima, dok su osobe ženskog spola usmjerene na izvedbu i svoj uspjeh povezuju izravno s naporom koji je uložen u učenje. Istraživanja su pokazala kako osobe ženskog spola pokazuju više razine samo-motivacije, odgovornosti i upornosti od osoba muškog spola (Knežević, 2019.).

4.1. Stilovi poučavanja učitelja

Učiteljevo poznavanje stilova učenja omogućuje mu i bolje poznavanje učenika na individualnoj razini prema čemu može doći do ostvarivanja individualiziranih odgojno-obrazovnih postupaka, uvođenja inovacija i stalnog usavršavanja sadržaja i organizacije odgojno-obrazovnih postupaka. Uvažavanjem i preispitivanjem različitih stilova učenja, smanjuju se emocionalni i socijalizacijski problemi mladih, kojih je sve više u odgojno-obrazovnim institucijama. Učitelj bi na svakom nastavnom satu 5-10 minuta trebao koristiti svaki način prezentiranja, kako bi obuhvatio očekivanja svih učenika. Kombiniranjem svih stilova zahvaća se i obogaćuje nastavni proces kako za učenike, tako i za učitelje (Sunko 2008).

Kombiniranje stilova se ne odnosi samo na stilove učenja, već i stilove poučavanja kojih ima nekoliko i prema kojima se nastavni sadržaj i razredna atmosfera mogu znatno razlikovati. Cowley (2006) spominje dva stila, napadački i obrambeni. Napadački stil ne aludira na agresivni pristup, dapače treba ga izbjegavati, jer se time pojačava sukob. Stoga ovaj stil ima funkciju pokazivanja učiteljeve dominantnosti korištenjem jasnih uputa, pokazujući sigurnost i odlučnost. Ovim se stilom učenikima jasno daje do znanja što učitelj od učenika traži, tj. govori im se što učitelj želi. Suprotno tomu, obrambenim stilom se učitelj postavlja kao da se brani i time teško dobiva što želi. U obrambenom stilu učitelj koristi pitanja umjesto izjava, tj. pita učenika hoće li nešto uraditi, umjesto da mu kaže da nešto uradi. Zbog manjka sigurnosti

učitelja, učenik neće razumjeti što učitelj od njega zahtjeva (Cowley, 2006). Dakle, učitelj samostalno odabire koji će stil primjenjivati ovisno o tome što odgovara njegovu karakteru, ali i karakteru njegovih učenika trenutnoj razrednoj atmosferi. Izvrsno je kombinirati nekoliko stilova, tako da se i kod učenika potiče raznovrstan pristup određenim poslovima, ali i da se bolje ovlada određenim situacijama koje zahtijevaju drugačiji pristup od uobičajenog. Pri tome valja ostati autentičan i pokazati učenicima da je učitelj jednako tako stvarna osoba te da ga zanimaju iste stvari kao i njegove učenike. Na taj način se između učenika i učitelja stvara određena bliskost i bolje suradništvo. Potrebno je često razgovarati s učenicima i uključiti ih u donošenje pojedinih razrednih pravila, no pritom pokazati da učitelj i dalje vodi glavnu riječ. Potrebno je i govoriti o tome što učitelj osjeća prema učenicima, no pritom ne pretjerati, već zadržati privatnost. Važno je i steći određenu reputaciju, ipak dobra riječ o načinu realizacije nastave nekog učitelja može imati veliku moć na njegov stil poučavanja. Reputacija se može steći dužim boravkom u jednoj školi, povremenim izvođenjem neobičnih nastavnih satova, uvođenjem zabavnih elemenata u nastavu te korištenjem humora. Humor olakšava često monotonu nastavnu atmosferu predavanja i pomaže u izbjegavanju napetosti te je često uzrok uspješno savladanih nesuglasica između učitelja i učenika. Razvije li učitelj pozitivan stil poučavanja, on će imati utjecaja na sve učenike određenog razreda, a ne samo na primjerice one s problematičnim ponašanjem. Imati takav stil znači biti u stanju sagledati sve što se događa u pozitivnom svjetlu, dok negativan stil izaziva upravo suprotno. Očekivanja negativnih ishoda u nastavi mogu postati proročanstva koja će se u svakom slučaju obistiniti. Važno je stoga da učitelj ne zauzima obrambeni stav, već da se usredotoči na ono što je dobro i na vlastita postignuća te da se izražava i očekuje pozitivno (Cowley, 2006).

Kada je u pitanju upravljanje razredom, idealnim tipom se pokazao čvrst, ali zabavan učitelj. On je čvrst u svojim namjerama, jasno govori što očekuje, ponavlja svoja očekivanja i uvijek je ljubazan i zabavan. Učitelj povremeno ubacuje igrice na kraju sata te učenici znaju što trebaju naučiti da bi zadovoljili kriterije. Ovaj učitelj će za dodatni trud i nagraditi učenike te ih neće tjerati da rade više od svojih mogućnosti. Učenici znaju da će, ako je to potrebno, od učitelja dobiti određenu kaznu koja će biti pravedna. Ovaj tip učitelja je cijenjen od strane svojih učenika te učenici imaju povjerenja u njega. Suprotno tomu, strog i zastrašujući tip učitelja očekuje od učenika da izvrše svoje zadaće, koje oni nerijetko nevoljko obavljaju. On kažnjava na način sličan vojnom režimu, razvrstavanjem i tihim ulaskom u učionicu. Učenici osjećaju strah prema takvom učitelju zbog čega ga poštuju, ali ne cijene (Cowley, 2006).

Učitelji, stoga, odlučuju kakva će biti razredna atmosfera, no valja korektno urediti i sami prostor, kako bi se nastava mogla idealno održavati. Uz važnost čistoće, urednosti, dobrog rasporeda stvari, važno je odvojiti i različita područja poput glazbene i likovne kulture, ali i prostora za čitanje, pisanje i slično. Ovom podjelom bi se lakše mogle ostvariti važne komponente specifične za određeni stil učenja, tj. specifične potrebe učenika s određenim stilom učenja te potrebni materijali za iste. Učionica bi trebala biti sigurna, vesela i puna boja. Treba odisati vlastitom notom osobnosti razrednog odjeljenja. Važan dio tog prostora je i pano koji na učenike može djelovati izrazito poticajno. Učitelj se treba pobrinuti da bude zanimljiv, interaktivan, uredan te sadržaj panoa redovito mijenjati i povezivati s nastavnim sadržajem. Pano će tada biti jako poticajan za učenike vizualnog stila učenja, ali i kinestetičkog, ako je na panou izložen materijal koji zadovoljava taktilne potrebe učenika tog stila. Cjelokupni izgled učionice ima izrazito velik utjecaj na ponašanje učenika, pri čemu veliku ulogu ima i raspored klupa, gdje stolovi mogu biti u nizu i u grupama. Važno je mijenjati izgled učionice i ostvarivati time određenu dinamiku koja odgovara trenutnom zadatku, ali i učenicima (Cowley 2006).

Ne treba zanemariti ni otvorene prostore u kojima učenici mogu izvrsno učiti, slobodno se kretati te u kojima je učenje manje akademsko, a više praktično. Kako ne bi došlo do neobuzdanog trčanja u takvom prostoru, učenicima valja najaviti zabavan sadržaj u kojem ipak trebaju imati dovoljno samodiscipline. Potrebno je stvoriti određeni red i kontrolu, no naglasiti kako učenici ipak imaju veću slobodu nego inače (Cowley, 2006).

4.2. Podjela učenika prema učeničkim strategijama

Proučavanje razlika među pojedincima dovelo je do podjele učenika prema učeničkim strategijama, pa tako razlikujemo *cjelovite učenike* koji žele cjelinu prije prelaska na pojedinosti, *postupne učenike* koji se žele kretati od pojedinosti prema cjelini i *svestrane učenike* koji žele i cjelovite i postupne pristupe. Podjele koje se temelje na pristupu učenju daju više informacija i dijele se primjerice na *teoretičare* koji stvaraju pretpostavke i teorije o činjenicama te ih više zanimaju apstraktni pojmovi nego ljudi. *Usmjereni* učenici primjenjuju teorijske postavke u praksi i vole jednoznačne odgovore, dok *raspršeni* najbolje uče iz konkretnog iskustva razmatranog iz više različitih kutova te su maštoviti i domišljati. Prilagodljivi učenici su također privrženi učenju iz konkretnog iskustva, ali i prilagođavaju se novom te radije uče od drugih nego vlastitim djelovanjem. Kada je u pitanju usvajanje jezika često se spominje četveročlana podjela učenika stranog jezika prema sklonostima. Među te se svrstavaju *komunikativni* koji uče slušanjem i gledanjem izvornih govornika i/ili televizije te

razgovorom u prirodnim situacijama; *konkretni* učenici vole gledati slike, film, video, vole razgovore u paru i u prirodnim situacijama; *analitični učenici* uče čitanjem, proučavaju gramatiku i rade samostalno; *skloni autoritetima* uče iz pisanog oblika, vole čitanje i gramatiku te žele da učitelj sve pojašnjava dok zapisuju u bilježnicu iz koje kasnije uče (Grgić, Kolaković, 2010).

5. Vrste stilova učenja

Mnogi autori dijele mišljenje, kako učenici uče i kada način poučavanja nije prilagođen njihovim osobnim afinitetima, no znatno manje nego kada ih se poučava na njima prirodan način. Dok se u nekim kulturama djeca uče promatranjem i iskustvom, u današnjim učionicama prevladala auditivni i vizualni stil poučavanja. Tijekom obrazovnog procesa učenici se često pokušavaju prilagoditi stilu poučavanja određenog učitelja zbog čega može doći do zanemarivanja vlastitog stila učenja i slabljenja osobnih mogućnosti. Važno je i da učenici nauče učiti na različite načine, ne samo na one koji su im najprirodniji. Učenici tako proširuju svoje mogućnosti te je potrebno u učionicama kombinirati aktivnosti kojima se zadovoljavaju različite potrebe učenika (Grgić, Kolaković, 2010). Tako se te potrebe nerijetko svrstavaju u tri konkretna stila učenja, tj. auditivni, vizualni i kinestetički, koji će se u nastavku rada pobliže pojasniti te će se prikazati njihove karakteristike.

5.1. Auditivni stil

Za uspješno pohranjivanje informacija potreban je određen način unosa podataka. Kada je u pitanju auditivni stil radi se o auditivnom unosu podataka. Auditivni učenici žele čuti obavijesti te u 40-50 minuta uspijevaju zapamtiti čak 75% novih podataka. Treba naglasiti kako je manje od 25% ukupnog broja učenika auditivno te su takvi učenici orijentirani na zvukove i glasove iz okruženja, zbog čega je izgovor učitelja, tj. njegova cjelokupna govorna izvedba vrlo važna. Takvi učenici primjećuju i pamte više nego ostali te kasnije ponavljaju ritam izgovora učitelja, brzinu, stanke i riječi kojima se koristio tijekom izlaganja. Takvi učenici podatke najbolje pamte prisustvom na nastavi, vježbama i slično. Mogu se razlikovati dvije vrste auditivnih učenika, a to su auditivno – eksterni i auditivno – interni. Auditivno - eksterni nerijetko brzo govore, a lako ih je omesti te pamte korake. U sebi često ponavljaju razgovore ili rečenice drugih osoba te vole rasprave, pričanje priča i učenje naglas. Dugo pamte o čemu se raspravljalo i tko je što rekao. Auditivno – interni suprotno tomu tokom učenja vole razgovarati sami sa sobom, postavljati si pitanja i odgovarati ih (Grgić, Kolaković, 2010). Uz auditivni stil nerijetko se veže i pojam glazbena inteligencija koja se odnosi na osobe koje sviraju neki glazbeni instrument, pamte melodije pjesama te smatraju kako trebaju slušati glazbu kako bi se mogli koncentrirati (Dierking, 1991). Za ovaj tip učenika je jedan od boljih postupaka usmeno izlaganje drugih učenika, pri kojem bi se trebalo naglasiti kako treba pažljivo slušati izlaganje, zapisivati nepoznate riječi i na kraju postavljati pitanja. Za starije učenike mogu se organizirati i debate. Kada je u pitanju ispitivanje jezika potrebno je dati usmene upute

te uključiti i slušne zadatke. Jedan od zadataka može biti objašnjavanje riječi, gdje bi učenici mogli opisivati ili parafrazirati zadane riječi kojima će na kraju dati vlastite definicije, a auditivni će učenici zapamtiti tko je što točno rekao. Nadalje, vrlo je važno u nastavi koristiti zvučne materijale, tj. glazbu koja može biti izvrsno pomagalo. Pjesme mogu poslužiti za usvajanje znanja o gradovima, običajima ili blagdanima. Uz zadatak s glazbom često se veže i zadatak nadopunjavanja pri čemu je npr. svaka peta riječ izostavljena koju učenici trebaju čuti i zapisati. Auditivni će učenici zahvaljujući auditivnom unosu zapamtiti neke riječi ili stihove, zbog čega se uz glazbu mogu koristiti i recitacije, radijski intervju i slično. Glazba stvara i vrlo ugodnu atmosferu u razredu te može poslužiti i za izgrađivanje odnosa unutar istog, kao što je to za vrijeme nečijeg rođendana, gdje svi zajedno pjevaju rođendanske pjesme i zdravice (Grgić, Kolaković, 2010).

5.2. Vizualni stil

Kao auditivni učenici slušanjem, tako vizualni učenici gledanjem u razdoblju od 40-50 minuta usvajaju 75% novih informacija te se pokazalo kako je oko 40% ukupnog broja učenika vizualni tip. Vizualni tip često ima problema s verbalnim uputama zbog čega im je važno da se primjeri zapisuju na ploču. Ovi učenici su dobri u čitanju, analiziranju grafičkih prikaza, smišljanju priča pomoću vizualnog materijala, pomažu im uručci i podvlačenje važnih činjenica. Ovakvi učenici informacije vizualiziraju u glavi, tj. stvaraju umne mape te ostvaruju kontakt očima s učiteljem. Za olakšavanje ovog procesa učitelj se može koristiti kartama, grafovima, slikama i ostalim vizualno poticajnim materijalima (Grgić, Kolaković, 2010). Uz vizualni stil veže se i pojam jezična inteligencija upućujući na izrazito verbalne osobe koje vole čitati, pisati te koja dobro pamte mjesta i datume. Također se spominje i prostorna inteligencija koja se veže uz osobe koje jako dobro čitaju karte, grafove i dijagrame te vole gledati filmove, fotografije i slično (Dierking, 1991). Danas je uz napredak tehnologije olakšan pristup vizualnim materijalima koji bi se trebali nalaziti u svakoj učionici. Kada je primjerice riječ o nastavi jezika učiteljima za označavanje određene jezične oznake često mogu poslužiti određeni simboli poput križića, kružića, crtica i slično. Također, mogu se stvarati umne mape ili shematski prikazi, a različitim grafičkim prikazima ili slikama mogu se pojašnjavati gramatička ili matematička pravila i slično (Grgić, Kolaković, 2010).

5.3. Kinestetički stil

Kinestetički stil učenja označava učenje putem dodira, tj. taktilnim putem kojim takav tip učenika uči 75% informacija, a samo 25% informacija usvoje čitanjem ili slušanjem. Ovakvi su učenici tjelesno aktivni, ne mogu biti potpuno mirni, vole pažnju i osobni kontakt. Naglasak stavljaju na neverbalnu komunikaciju i često im je važniji način na koji se nešto kaže, nego ono što je rečeno te im je vrlo izražena gestikulacija prilikom govora (Grgić, Kolaković, 2010). Uz ovakve osobe se veže pojam tjelesno–kinestetička inteligencija te su oni izrazito uspješni u natjecateljskim sportovima, vole fizičku aktivnost i dobri su u radu rukama (Dierking, 1991). Njima učenje nalikuje igri te im je vrlo naglašena intuicija. Za uspješno učenje potrebno im je omogućiti mnoštvo taktilnih materijala, kao i učenje u pokretu. Izražena je potreba za situacijskim učenjem, usvajanje iskustvom i česti odlasci iz učionice na izlete. Takvim učenicima treba omogućiti da samostalno crtaju modele i sheme, da izrađuju materijale za usvajanje nekih riječi i da smišljaju igre kojima će moći pokazati što su sve naučili. Vrlo poticajni su i praktični zadaci te učenje kroz igru, osobito kroz igre uloga pri čemu bi se razred trebao pretvoriti u kazališnu pozornicu. Mnoge su mogućnosti za poticanje uspješnog učenja u učenika, no vrlo je važna i učiteljeva kreativnost. Tako učitelj može poticati učenike da određeni nastavni sadržaj savladaju pomoću pantomime u kojoj se glume određeni pokreti ili definicije. Može se igrati i igra u kojoj svi osim jednog učenika sjede na sjedalicama u krugu. Jedan učenik daje upute, tj. zadaje da se ustanu svi koji imaju bijelu majicu. Važno je da svi koji nose bijelu majicu ustanu i pronađu novu sjedalicu te je to prilika za učenika bez sjedalice da pronađe sebi mjesto. Učenik koji ne pronađe sjedalicu stoji unutar kruga i smišlja primjerice novu atributnu rečenicu čime učenici svi zajedno uvježbavaju taj nastavni sadržaj i uvježbavaju aktivno slušanje. Učitelji također mogu poticati i kretanje prostorijom te učenje putem pokreta, ali i snimanje filma pri čemu učenici također uče u pokretu te se koriste stečenim znanjima i vještinama. Ovom tehnikom se pri uređivanju filma može poticati i timski rad, koji kinestetičkim učenicima društveno vrlo odgovara (Grgić, Kolaković, 2010).

5.4. Rezultati prijašnjih empirijskih istraživanja stilova učenja

Kako bi do sada prikazani stilovi u teorijskom obliku bili potvrđeni u praksi provedena su neka istraživanja koja valja prikazati radi dubljeg uvida u samu tematiku. Tako je istraživanje pod nazivom „Učenikova samostalnost kroz prizmu stilova učenja u Europskome jezičnom portfoliju“ provedeno 2015. godine za cilj imalo ispitati način posredovanja informacija na nastavi njemačkoga jezika putem učiteljeva poučavanja i putem udžbenika i radnih bilježnica kojima se koriste te ispitati način na koji učenici primaju informacije te je prikazalo sljedeće rezultate. Više ispitanika, u ovom slučaju učenika između 10 i 14 godina, procijenilo je kako informacije najbolje prima vizualnim putem, dok najmanji dio ispitanika tvrdi kako informacije prima auditivnim putem. Učitelji su također bili ispitanici ovog istraživanja te rezultati prikazuju kako oni procjenjuju kako je iz njihove perspektive zastupljeno posredovanje informacija na način koji odgovara auditivnom tipu učenika, a nešto manja vizualnom tipu učenika. U udžbenicima koji su analizirani za potrebe ovog istraživanja pokazalo se da je u istima najzastupljeniji način posredovanja informacija onaj koji odgovara vizualnom tipu učenika, a ostala dva načina posredovanja informacija su podjednako malo zastupljena. Ista je situacija i sa radnim bilježnicama u kojima je zastupljenost ostala dva načina čak i manja nego u udžbenicima (Košuta, Vičević Ivanović, 2015). Zanimljivo je kako istraživanje pod nazivom „Stilovi učenja u nastavi stranog jezika: studija slučaja bosanskih učenika engleskog jezika“ provedeno 2009. godine na učenicima srednjoškolske dobi prikazuje posve drugačije rezultate. Pokazalo se naime da su među najpopularnijim stilovima auditivni i kinestetički stil, dok učenici pokazuju negativan stav prema učenju u vizualnom stilu. Zanimljivo je i kako učenici pokazuju najveće zanimanje prema učenju u kinestetičkom stilu. Ovo je istraživanje pokazalo i kako učenici muškog spola preferiraju rad u skupinama, dok ga učenice ne preferiraju (Dankić, Ahmetpahić, 2009). Pri istraživanju „Osvrt na stilove učenja engleskog jezika u osnovnoj školi“ provedenom 2011. godine ispitivala se prisutnost određenih stilova u hrvatskih učenika prilikom učenja engleskog jezika. Tako su rezultati pokazali kako oko 60% učenika smatra da su bolje nešto naučili ako su to i zapisali, tj. ako se radilo o vizualnom stilu. Kada je u pitanju auditivni stil, rezultati pokazuju kako oko 50% učenika voli s drugom osobom razgovarati o određenoj lekciji kako bi bolje naučili nastavni sadržaj. Kada je bilo riječ o kinestetičkom stilu, oko 40% učenika izjavilo je kako često rade pauze od učenja, no nije naznačeno provode li te pauze u pokretu. Također, više od dvije trećine učenika je izjavilo kako im nije problem duže sjediti na jednom mjestu, što je dovelo do zaključka kako ne preferiraju pokret pri učenju, tj. kinestetički stil učenja (Rajić i sur., 2011). Istraživanje „Perfekcionizam, školska motivacija,

stilovi učenja i akademski uspjeh darovitih i nedarovitih učenika“ provedeno 2014. godine pokazalo je vrlo zanimljive rezultate vezane uz darovite učenike te je pokazalo značajne razlike u odnosu na vizualne stilove. Naime, daroviti učenici pokazali su veću privrženost vizualnom stilu od nedarovitih, dok je situacija kod auditivnog stila obrnuta. Naime nedaroviti učenici naginju više auditivnom stilu nego daroviti učenici. Kod kinestetičkog stila se pokazalo kako su rezultati kod darovitih znatno viši od onih kod nedarovitih učenika (Altun, Yazici, 2014).

Istraživanje „How Teachers Teach to Students with Different Learning Styles“ provedeno 2002. godine ispitalo je učitelje te rezultate podijelilo na tri teme: 1) kako učitelji govore o različitim stilovima učenja učenika, 2) kako učitelji reagiraju na različite stilove učenja učenika i 3) zašto učitelji reagiraju na različite stilove učenja učenika. Pri istraživanju prve teme neki učitelji osvrnuli su se na one stilove koje učenik nema, pa su rekli kako neki učenik nije vizualni tip, već više kinestetički. Učitelji su bili ustrajni u tome da učenici spadaju upravo u te kategorije te su smatrali da je to važno i kako bi došli do najboljih rezultata u učenju. Kada je riječ o drugoj temi, tj. pristupu učeniku, učitelji su kako bi shvatili o kakvim stilovima je riječ koristili razne metode poput kvizova te su pribjegavali i osobnim metodama otkrivanja stilova kroz razgovore i prisniji odnos s učenicima. Pokazali su kako prilagođavaju metodu poučavanja svakom učeniku, što im naravno oduzima više vremena i napora nego kod učitelja koji koriste jednu metodu za cijelu razrednu zajednicu. Treća tema odnosila se na pitanje zašto učitelji reagiraju na različite stilove učenja te se otkrilo kako su učitelji pokazali vrlo odgovorno ponašanje shvaćajući važnost individualnog pristupa. Također učitelji su uzimali u obzir prijašnja znanja učenika koja se mogu nadograđivati, preispitali su literaturu i interpretirali ju na način koji je bliži učenicima. Spektar različitih mogućnosti, kultura, rasa unutar svoje učionice vidjeli su kao izazov, a ne kao prepreku te su naposljetku preispitali svoja vlastita uvjerenja kako ne bi stvarali stereotipe unutar učionice (Haar i sur., 2002).

Potaknuti istraživanjima autora Dunn i Dunn, 1989. godine petoro učitelja iz SAD-a oformljuju „Upravni odbor stilova učenja“ s ciljem obučavanja učitelja na temu individualiziranog pristupa učenika s obzirom na njihov stil učenja. Tako su mnogi učitelji dobili priliku naučiti na koji način pristupiti potrebama svakog učenika, pa se tako pokazalo da su učitelji postali osjetljivi ne samo na potrebe učenika, već i jedni na druge. Također, individualnim pristupom svakom učeniku učitelji su ostvarili bolju suradnju sa roditeljima koji su dobili osjećaj sigurnosti i zbrinutosti njihova djeteta. Od učenika su dobili povratnu informaciju kako im je postalo lakše i zabavnije učiti. Ovim putem uspjeli su razriješiti i neke osobne probleme učenika. Oni su naime uspjeli razriješiti svoje poteškoće iz predmeta poput matematike i jezika, a neki su razvili i samopouzdanje (Neely, Alm, 1992).

6. Stilovi učenja kao elementi zakona, NOK-a i HNOS-a

Stilovi učenja su nezanemariv element obrazovanja i ističu se kao bolji davatelji smjernica kada je u pitanju razvoj učenika kao osobe i kada je riječ o osuvremenjivanju nastave. Pri tome je neizostavno teorijsko znanje o istome kako bi učitelji i ostali dionici kvalitetno i detaljno mogli prilagoditi nastavu upravo stilovima svojih učenika. Učitelji su pri organizaciji određenih aktivnosti u nastavi nerijetko prepušteni sami sebi, svojoj mašti i volji. Stoga ne čudi da u pokušajima osuvremenjivanja nastavnih metoda često traže potporu same države i ministarstva obrazovanja. Važno je da škola kao ustanova, ali i sami dionici u istoj znaju da imaju potporu državnih tijela. Takav odnos povećava kvalitetu same nastave, a poučavanje time može biti učinkovitije. Ministarstvo obrazovanja i ostali suradnici pri kreiranju zakona, kurikuluma te nastavnog plana i programa trebaju prepoznati važnost takvog odnosa i dati mu mjesto u navedenim dokumentima. Stoga valja prikazati vrijednosti koje su zastupljene u tim dokumentima, a koje su u izravnom odnosu sa stilovima učenja u učenika.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi Republike Hrvatske daje jasne upute i smjernice o dužnostima i pravima dionika osnovnoškolskih i srednjoškolskih obrazovnih ustanova. Iako se radi o skupu općevažećih pravila i zakona koji vrijede za te obrazovne ustanove po pitanju stilova učenja neki se članci ističu i vrijede kao potvrda onoga što nastava prilagođena stilovima učenja zastupa. Tako Članak 67., koji govori o sigurnosti i zaštiti zdravlja u školskim ustanovama, između ostalog kao dužnost školske ustanove navodi osiguravanje uvjeta za uspješnost učenika u učenju. Upravo ta dužnost može se protumačiti i kao dužnost prilagodbe načinu učenja svakog učenika kako bi se postigli dobri rezultati. Isto tako u području državnih pedagoških standarda Članak 5. (NN 68/18) između ostalog navodi osiguravanje jednakih uvjeta poučavanja i učenja te cjelovitog razvoja obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj. Jasno je kako je važno osigurati jednake uvjete učenja i poučavanja, tj. potrebno je posvetiti jednako pažnje svakom učeniku i svakoj njegovoj potrebi. Potrebno je dakle, prilagoditi se pojedincu, tj. njegovu stilu učenja ne zanemarujući potrebe drugoga. Pri tomu valja poticati i razvoj učenika kao osobe, što je i zakonom određeno. Tako Članak 4. (NN 68/18) među ciljevima i načelima odgoja i obrazovanja kao neke od ciljeva odgoja i obrazovanja u školskim ustanovama navodi osiguravanje sustavnog načina poučavanja učenika, poticanje i unaprjeđivanje njihovog intelektualnog, tjelesnog, estetskog, društvenog, moralnog i duhovnog razvoja u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima. Dakle, važno je poticati sve aspekte ličnosti učenika, no pri tome ne pretjerivati. Valja uzeti u obzir

sposobnosti i sklonosti pojedinog učenika, pri čemu će određivanje stila učenja pojedinog učenika biti od velike pomoći. Isti članak naglašava i pravo učenika na dotok informacija ili sadržaja utemeljenih na suvremenim znanstvenim i obrazovnim standardima važnim za potpun i skladan razvoj njihove osobnosti. To bi značilo da svakom učeniku valja osigurati ispravne izvore podataka koji im se prenose, pri čemu treba koristiti materijale koji su svojstveni upravo njihovom stilu učenja (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi RH, 2019/2020).

Dok u Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi nije izričito naveden termin stilovi učenja, Nacionalni okvirni kurikulum, tj. NOK promiče odgoj i obrazovanje usmjereno na dijete, tj. učenika i podrazumijeva prihvaćanje različitih stilova učenja učenika, kao i razvoj razlika između pojedinih učenika općenito (NOK, 2019/2020). Dakle, ovdje je naglašeno promicanje razlika među učenicima koje imaju funkciju prihvaćanja različitosti i učenja iz istih. Kurikulum svojim uputama daje i jasne ideje kojima se potiču različiti stilovi u učenika te prikazuje ciljeve koji se žele ostvariti aktiviranjem istih. Stoga valja prikazati određene ciljeve koji su postavljeni ovisno o stilu učenja o kojem je riječ.

Kada je u pitanju vizualni stil učenja nailazi se na mnoštvo ciljeva i uputa. Tako, kada je u pitanju primjerice predmet matematika, govori se o postignućima koja se očekuju od učenika, a koja uključuju izražavanje ideje i rezultata na matematičnom jeziku i u pisanom i vizualnom obliku. Jasno je da je ovakvo izražavanje vrlo poticajno za učenike koji teže vizualnom stilu učenja te se na taj način može pobuditi interes za matematičke zadatke u istih. Kada je u pitanju umjetničko područje u nastavi, izrazito je naglašeno da je svrha tog područja potaknuti učenike na razumijevanje umjetnosti, aktivni govor o umjetnosti, na razumijevanje sebe i svijeta, izražavanje osjećaja, iskustva, ideja i stavova stvaralaštvom. Ovo područje čine Glazbena kultura, Dramska kultura, Umjetnost pokreta i plesa, Filmska i medijska kultura i umjetnost te Vizualne umjetnosti i dizajn (NOK, 2019/2020). Upravo zbog širokog spektra različitih područja umjetnosti je za očekivati kako se upravo u umjetničkom području nailazi na pregršt vizualno poticajnih elemenata. Tako područje Vizualnih umjetnosti i dizajna kao jedan od ciljeva navodi opažanje, doživljavanje i imenovanje vizualnih elemenata, gdje će učenici aktivnom pažnjom doživljavati i otkrivati vizualno umjetnička djela i oblike vizualnog stvaralaštva te primati njihove poruke. Trebaju i uočiti, prepoznati i razlikovati osnovne vizualne elemente, čime se izrazito potiče promišljanje i usvajanje vizualnim putem. Pritom valja poticati i stvaranje i izražavanje vizualnim jezikom, gdje se očekuje da će učenici primijeniti vizualne elemente u svom izražavanju, rabiti različite sastavnice likovno-vizualnog izraza poput točke, crte, boje, plohe, površine, mase/volumena te njihovu promjenjivost ovisno

o prostoru. Očekuje se i da će prepoznati sastavnice likovno-vizualnoga stvaralaštva u različitim vizualno umjetničkim medijima poput crteža, slike, grafike, skulpture, arhitekture, videa, filma i fotografije. Naposljetku važno je i da učenici osjete radost i zadovoljstvo vizualnog izražavanja i sudjelovanja u likovno – vizualnim aktivnostima. U likovnom stvaralaštvu važna je i komunikacija i socijalizacija vizualnim umjetnostima, stoga ne čudi kako se potiče izražavanje vlastitih osjećaja, doživljaja, stavova ili uvjerenja primjerenim vizualnim oblicima i postupcima. Važno je steći i odgovornost, ali i pozitivan stav prema vizualnom stvaralaštvu. Ta komunikacija podrazumijeva i opisivanje, prihvaćanje, suosjećanje i suradnički odnos prema vizualnoj umjetnosti te povezivanje vlastitih vizualnih ostvarenja sa životnim iskustvom (NOK, 2019/2020).

Kada je u pitanju komunikacija, socijalizacija i suradnja medijskim aktivnostima i filmskim stvaralaštvom dolazi do određenog preklapanja vizualnog i auditivnog stila učenja, jer su materijali koji se koriste u tim aktivnostima nerijetko kombiniranog sadržaja. Tako se od učenika očekuje da će oblikovati složenu audiovizualnu poruku i razumjeti audiovizualne poruke drugih te da će pokazati vještine oblikovanja i predstavljanja vlastitih filmskih i medijskih uradaka i uradaka drugih učenika. Očekuje se i da će primjenjivati jezik simbola i znakova u audiovizualnoj komunikaciji te izražavati i razvijati određenu ideju multimedijском informacijsko-komunikacijskom tehnologijom, pri čemu je neizostavan razvoj učenika i njegove sposobnosti za suosjećanjem s drugom osobom. Pri obradi zvuka, crteža i slika od učenika se očekuje da će preslušavati audiozapise i pregledavati videozapise pohranjene na CD/DVD disku, no prije svega znati upotrebljavati naredbe za početak, zaustavljanje i privremeno zaustavljanje reprodukcije te snimati vlastite audiozapise (NOK, 2019/2020).

Iako kod multimedijalnog stvaralaštva često dolazi do preklapanja metoda svojstvenih auditivnom i vizualnom stilu učenja, auditivni stil ipak zahtjeva zasebne ciljeve i određuje vlastitu svrhu. Tako će pri obradi zvuka učenik trebati stvoriti zbirku, tj. album audiozapisa i prenijeti ga na napravu za reprodukciju zvuka. Iako je poticanje auditivnog stila učenja vrlo izraženo u ovakvim i sličnim aktivnostima, uloga književnosti i jezika je neizostavna za razvijanje slušanja. Pri takvoj aktivnosti iz područja književnosti učenici trebaju odabrati temu i namjenu za slušanje jednostavnih neknjiževnih i književnoumjetničkih tekstova. Trebaju razlikovati spontano slušanje tih tekstova i slušanje s namjerom radi vlastitoga zanimanja i zbog potrebe u svakodnevnom životu. Kada je u pitanju primjenjivanje strategija za slušanje od učenika se očekuje da će odabrati i primijeniti temeljne kognitivne, metakognitivne i društveno-afektivne strategije prije slušanja i tijekom slušanja odabranih tekstova. Neizostavna je potreba

razumijevanja različitih slušnih predložaka, pri čemu tijekom slušanja učenici trebaju procijeniti jezične i sadržajne podatke tekstova. Kada je u pitanju auditivni stil učenja, poznato je da se radi o osobnoj potrebi za auditivnim sadržajem. Tako je slušanje iz potrebe, sa zanimanjem i zadovoljstvom jedna od karakteristika učenika s takvim stilom. Od njih se tada očekuje kako će steći zanimanje i pozitivan odnos prema slušanju u međudjelatnoj didaktičkoj situaciji i izvan nje te steći kulturu slušanja. Učenici procjenjuju svoj izbor i razloge zadovoljstva slušanja određenih tekstova te usvajaju temeljne okvire za izgrađivanje osobnoga izbora za slušanje. Očekivanja koja su postavljena za učenike se razlikuju ovisno o ciklusu u kojem se učenici nalaze, tj. o razredu kojeg pohađaju. Te razlike nisu suprotne jedna drugoj, već se nadograđuju iskustvom koje su učenici stekli. Ciljevi koji su postavljeni i do sada prikazani odnose se na jezik i književnost materinskog, tj. hrvatskog jezika. Kada su u pitanju strani jezici ciljevi se donekle razlikuju. Ovdje se također radi o razlici u ciklusima, no isto kao i kod materinskog jezika, oni se nadograđuju iskustvom učenika. Tako primjerice kada je u pitanju slušanje stranog jezika, u samoj pripremi učenici bi trebali steći pozitivan stav prema aktivnom slušanju na stranomu jeziku i pokušati prevladati strah od nerazumijevanja te uočiti posebnosti izgovora i intonacije jezika. Učenici bi trebali primjenjivati najosnovnije strategije za planiranje i upravljanje slušanjem te najosnovnije strategije suradničkoga i individualnoga učenja. Učenici koji slušaju sa zanimanjem i zadovoljstvom će aktivnim sudjelovanjem i primjerenim reakcijama pokazati razumijevanje i zadovoljstvo slušanjem te pratiti osnovni sadržaj raznih vrlo jednostavnih književnih i neknjiževnih slušnih tekstova te pokazati pozitivan odnos prema slušanju raznovrsnih vrlo jednostavnih tekstova. Određenim iskustvom i stečenim znanjem iz područja nekog stranog jezika učenici će steći samopouzdanje u slušanju te će razlikovati intonaciju i izgovor stranog od materinskog jezika. Samostalno ili uz pomoć, koristiti će se različitim izvorima slušnih tekstova na stranomu jeziku uključujući i elektroničke medije. Globalno i selektivno će razumjeti različite jednostavne tekstove vezane uz svakodnevni život i neposredno okružje te će koristiti slušanje radi upoznavanja i poštivanja vlastite i drugih kultura. Glazbena kultura izrazito je poticajna za učenike auditivnog stila učenja te će oni često preslušavati audiozapise. Slušati će glazbena umjetnička djela te istraživati i uspoređivati različite ideje i koncepte u glazbenoj umjetnosti. Slušanjem glazbenih djela različitih vrsta, stilova i tradicija očekuje se da će se jačati pripadnost hrvatskoj kulturi i da će se razviti toleranciju prema drugim kulturama i tradicijama (NOK, 2019/2020).

Dok vizualni i auditivni stil učenja svoje mjesto često pronalaze u međusobno sličnim područjima poput likovne i glazbene umjetnosti, jezika i matematike, kinestetički se stil učenja nerijetko pronalazi u drugim razvojno poticajnim područjima. Iako je poznato kako je upravo i u manje specifičnim područjima potrebno poticati određeni stil učenja, kinestetički stil olakšano se promovira u umjetnostima poput plesa. Ondje se potiče ovladavanje strukture pokreta i plesa, pa će učenici moći pokazati kinestetski senzibilitet te vještinu i tehniku tijela kao sredstva umjetničkoga plesnoga izraza na razini pravilne postave tijela, jednostavnih oblika ravnoteže i prijelaza položaja. Učenici će također kinestetički osjetiti, prepoznati i ispravno ostvariti načela oblikovanja pokreta. Kod vizualnih umjetnosti i dizajna će rukama moći iskazati fine motoričke vještine izvođenjem složenih pokreta pri oblikovanju likovnih radova. Pri tehničkom stvaralaštvu će moći razviti finu motoriku sastavljanjem konstrukcijskih elementa. Također će pri razvijanju vještina i ovladavanjem likovnim tehnikama iskazati fine motoričke vještine ruku izvođenjem složenih pokreta pri oblikovanju dvodimenzijskih i trodimenzijskih likovnih radova i zadataka iz dizajna. Sudjelovanjem u glazbenim aktivnostima te izražavanjem glazbenom umjetnošću, učenici vježbaju motoriku i jačaju samokontrolu različitim glazbenim aktivnostima. Kinestetički stil učenja zahtjeva, dakle, drugačije pristupe i metode od auditivnog i vizualnog, što se još izraženije vidi kada je u pitanju tjelesno i zdravstveno područje. Njegova je svrha između ostalog razvijanje pozitivnog stava prema tjelesnoj aktivnosti i zdravom načinu življenja kako bi se omogućilo dostizanje najboljih tjelesnih i duševnih potencijala pojedinca. Ovo je područje važno i za razvoj psihomotornih vještina i motoričkih sposobnosti, biotičkih motoričkih i socijalnih motoričkih znanja, koje će učenici naposljetku moći sami prepoznati i pratiti njihov razvoj (NOK, 2019/2020).

Može se uočiti kako su kurikulumom jasno određeni ciljevi koji bi trebali biti postignuti i koji odgovaraju afinitetima učenika ovisno o stilu učenja. Kada je riječ o umjetničkom području vrlo su izraženi upravo ciljevi i metode koje odgovaraju učenicima nekog specifičnog stila. Izrazito se potiče rad na njima svojstven način, no može se uočiti kako takvih metoda i ciljeva nedostaje u pojedinim drugim područjima. Matematika i jezici pokazali su određenu zastupljenost istih, no puno manje u odnosu na umjetničko i tjelesno–zdravstveno područje. Također nisu određeni ciljevi i metode za neka druga područja poput prirodoslovnog područja ili povijesti. Može se, dakle, zaključiti kako su prema kurikulumu metode koje potiču određeni stil učenja nedovoljno razrađene i raspoređene u samo nekoliko područja. Učitelji prema tome ni ne dobivaju konkretnu uputu, tj. poticaj za planiranje nastave prilagođene stilovima učenja i

zasigurno pri tome ovise o vlastitim idejama i vrijednostima koje žele promicati te metodama koje žele koristiti za podizanje kvalitete učenja i poučavanja.

Dok kurikulum daje, dakle, samo okvirne upute, nastavni plan i program nudi detaljnije smjernice za izvođenje nastave, zbog čega valja sagledati aspekte koji su određeni HNOS-om. Kada su u pitanju vizualni i auditivni stil učenja spomenuto je kako se pripremanje školskih odgojno-obrazovnih programa i njihove realizacije između ostalog odnosi i na poticanje učitelja za primjenu audio-vizualnih sredstava u nastavi. Tako se za aktivnosti koje potiču auditivni i vizualni stil učenja smatra da se mogu provoditi u različitim oblicima poput izložbi knjiga, slika, fotografija ili audiovizualnih sadržaja. Za učenike koji naginju auditivnom ili vizualnom stilu učenja su ovakve aktivnosti vrlo zanimljive i poticajne. Iz tog razloga se promovira i upućivanje učenika na knjige prikazanih vizualnim, auditivnim i audiovizualnim sredstvima, poput primjerice tekstom, crtežom, slikom, mapom ili tonskim i videozapisom. Neizostavna je i uloga likovne kulture koja za svrhu ima osposobljavanje učenika za likovno izražavanje, tj. vizualnu komunikaciju, čime učenici razvijaju i vizualnu percepciju te proširuju kompetencije vizualnog mišljenja. Programski sadržaj ovog područja potiče vizualnu znatiželju te svaki učenik između ostalog može proširiti kompetencije vizualno – likovnog mišljenja. Vizualni podražaji prisutni su, kao što je to već navedeno kurikulumom, i u području jezika u obliku raznih materijala. No i ovdje nedostaje sadržaj koji je poticajan za pojedini stil učenja, a koji je iz nekog drugog područja van umjetničkog i jezičnog. Izgleda da je za stilove poticajan sadržaj prisutan samo kada su u pitanju izborne teme. Niti 1/5 vremena nije posvećena razvoju određenog stila učenja i primjeni metoda koje mu odgovaraju. Tek 10% nastavnih sati tijekom godine obogaćeno je novim audio i vizualnim materijalima poput CD-a, audio/videokaseta, televizije i slično. U tom vremenskom periodu se primjerice potiče izrada stripa na zadanu temu, izrada postera ili predstavljanje svog grada u okviru par rečenica na primjerice francuskom jeziku. Kada je u pitanju strani jezik, kao što je u ovom slučaju francuski, učenike se potiče na uočavanje izgovora glasova francuskog u odnosu na hrvatski jezik te povezivanje vizualnog, tj. slikovnog i slušnog jezičnog sadržaja. Također se radi na postupnom usvajanju izgovora, značenjem riječi i gramatičkih struktura uz uporabu vizualnih i auditivnih poticaja te na uporabi dodatnih nastavnih vizualnih i auditivnih sredstava (HNOS, 2019/2020).

Iako se do sada među područjima koji zastupaju korištenje određenih metoda prilagođenim stilovima učenja isticao jezik, kada je u pitanju kinestetički stil jezik dobiva potpuno drugačiju funkciju. Tu je više naglašeno ono što nije rečeno, već ono što jest rečeno. Tako se može reći, kako se važnost daje razumijevanju negovorene poruke, samostalnom

oblikovanju, uočavanju i prepoznavanju njezinih elemenata u sporazumijevanju putem pokreta. Ovdje veliku ulogu igra neverbalna komunikacija kojoj učenici kinestetičkog stila učenja teže i koja promovira komunikaciju i učenje iz situacije posredstvom mimike, gesta, pokreta, igre i slično. Jednako tako je i u glazbenoj kulturi naglašena važnost improvizacije pokretom i male, dogovorom sastavljene glazbene igre uz pokret. I likovna kultura ovdje igra vrlo važnu ulogu, jer se kroz nju potiče aktivacija motoričkih jedinica s obzirom na potrebnu jakost i brzinu u jednostavnim pokretima i gibanjima. Složenijim gibanjima se razvija kontrola pokreta te sposobnosti poput brzine i koordinacije. Upravo u aktivnostima koje potiču ovakvu vrstu pokreta će učenici kinestetičkog stila učenja pokazati svoje vještine i uživati u istima. Do sada je već više puta naglašeno, kako je tjelesno–zdravstvena kultura sa svojim nastavnim planom i programom izrazito pogodna za učenike kinestetičkog stila učenja, no to ni ne čudi kada se uzme u obzir da se time povećava mogućnost motoričkog izražavanja učenika u svim aktivnostima. Pritom stručno provedeni procesi tjelesnog vježbanja razvijaju motoričke sposobnosti znatno iznad razine dostižne samo spontanom biotičkim rastom i razvojem. Učenici u ovim aktivnostima imaju mogućnost izražavanja skokovima, kolutanjem, upiranjem te igrom. Pri tome je važno i da razviju znanja iz nastavnih cjelina bacanja, hvatanja i gađanja zbog primjene u svakodnevnom životu. Usvajanja motoričkih znanja iz cjelina kolutanja i ritmičke strukture potiču razvoj koordinacije pokreta. Osobito je važan razvoj ovih vještina kada je riječ o učenicima nižih razreda, jer u toj dobi dolazi do razvoja osnovnih motoričkih vještina koje su polazište za razvoj kompleksnijih radnji. Primjerice u prvim, drugim i trećim razredima osnovne škole cilj je učenike pripremiti upravo na razvoj složenijih radnji što se postiže brzim trčanjem, penjanjem i silaženjem po švedskim ljestvama, različitim položajima visova upora i hvatova te različitim naskocima i saskocima. Tako učenici kinestetičkog stila učenja mogu uživati u aktivnostima koje uključuju stoj ili kolut naprijed i natrag koji im omogućuju razvoj ravnoteže i koordinaciju tijela u prostoru i vremenu. Razvija se i osjećaj za ritam, pa se često organizira trčanje i hodanje uz glazbenu pratnju ili dječji ples po izboru. Također, sve igre s loptom vrlo su poticajne za ove učenike te uključuju niz složenih pokreta potrebnih za izvođenje istih (HNOS, 2019/2020). Upravo ovakve i slične aktivnosti izrazito su pogodne za učenike kinestetičkog stila učenja te im pružaju mogućnost izražavanja svog znanja i vještina na njima svojstven način.

Nastavni plan i program daje dosad najopsežniji uvid u metode koje bi se trebale koristiti u nastavi, a koje su ujedno i poticajne za učenike ovisno o stilu učenja. Kao što je već naglašeno, nastava se prilagođava stilovima samo u određenim područjima nastave, a to bi svakako trebalo

promijeniti. Područja koja su u određenoj mjeri nastavno prilagođena potrebama određenih stilova učenja pružaju zadovoljavajuće metode te materijalne i nematerijalne sadržaje koji su adekvatni za potrebe učenja u određenom stilu. Upravo zato što su zadovoljavajuće, takve i slične metode trebale bi se i mogu se primijeniti i na ostala područja koja djeluju zapostavljenima. Unatoč tomu što ta područja, primjerice povijest, geografija i slično, u navedenoj dokumentaciji nisu spomenuta, ne znači da na njima nije potrebno raditi. Isto tako se može primijetiti, kako učitelji iz primjerice jezičnog ili umjetničkog područja u nastavnom planu i programu imaju smjernice koje ih vode ka stilovima prilagođenoj nastavi, dok učitelji iz primjerice prirodoslovnih područja te smjernice nemaju. Stoga, kako bi se izbjegao manjak metoda poučavanja u nekim područjima, potrebno je svima omogućiti sredstva za razvoj različitih načina realizacije nastave. Upravo manjak metoda može dovesti do jednolične nastave koju označava monotonija i manjak aktivnosti. S druge strane pak takva situacija učitelja može potaknuti da samostalno kreira vlastiti način realizacije nastave temeljen na osobnim uvjerenjima i idejama. Izrazito je pozitivno kada učitelji prepoznaju potrebe svojih učenika te izlaze izvan postavljenih okvira i stvaraju nešto novo i drugačije. Oni su ti koji svakodnevno žive školski život i treba im prepustiti da donose određene odluke prema potrebama svojih učenika. Valja ih ipak na to i potaknuti, dati im potporu i smjernice kojima bi mogli olakšati realizaciju nastave. Stoga je važno naglasiti kako kurikulumom te nastavnim planom i programom i učenicima i učiteljima valja osigurati uspješno učenje i poučavanje kvalitetnim metodama, koje bi uključivale metode prilagođene stilovima učenja i koje bi poticale na daljnje razvijanje zanimljivih nastavnih aktivnosti.

7. Praktična rješenja za detekciju stilova učenja i provođenje metoda svojstvenih određenom stilu učenja

Zakon, kurikulum te nastavni plan i program daju određene smjernice za načine prilagođavanja nastave stilovima učenja. Do sada opisani procesi daju uvid u pozadinu razvoja stilova učenja i svojevrsne upute za poticanje istih, no potrebni su i konkretni primjeri i načini otkrivanja stilova učenja u učenika, osobito u praksi. Tako je u nastavku izdvojen i prikazan upitnik za otkrivanje vlastitog stila učenja. Riječ je o upitniku koji u sebi sadrži dvije vrste. Prva vrsta odnosi se na upitnik za odrasle, no za potrebe istraživanja područja stilova učenja u učenika prikazati će se druga vrsta tj. upitnik za djecu kojim se nastoji prikazati detaljno ispitivanje učeničkih preferencija pri učenju te rezultati istog. Valja naglasiti kako je takav upitnik samo uvod u moguća praktična rješenja za izvođenje nastave prilagođene stilovima učenja te kako takva nastava iziskuje kreativnost od cjelokupne razredne zajednice.

7.1. Upitnik za ispitivanje stilova učenja i interpretacija rezultata upitnika

Šprljan i Rosandić (2008) smatraju kako se intuitivno mogu prepoznati određeni stilovi učenja u učenika, no samim opažanjem se ne mogu prepoznati svi. Za takvu procjenu potreban je sveobuhvatan instrument koji je vjerodostojan i pouzdan. Autorice su u svom priručniku predstavile dvije vrste upitnika za ispitivanje stila učenja kod odraslih i kod učenika. Upitnici se mogu ručno ocijeniti te se sastoje od pitanja koja određuju sklonosti osobe koja uči. Određeno pitanje zahtjeva jedan od ponuđenih odgovora te ga je potrebno odgovoriti prema prvotnoj reakciji koju čovjek osjeti bez previše premissljanja. Označene tvrdnje naposljetku treba zbrojiti i napisati rezultat za svaki dio upitnika. Nakon zbrajanja treba uslijediti interpretacija profila stilova učenja. Upitnik za djecu, tj. učenike može se pronaći u prilogu pod nazivom *Prilog 1, Upitnik za učenike* te se sastoji od 14 kategorija sastavljenih od različitih pitanja (Šprljan, Rosandić, 2008).

Nakon ispunjenog upitnika slijedi interpretacija. Način na koji osoba uči je osoban i drugačiji od drugih ljudi, neovisno o srodstvu ili bliskosti. Dokle čovjek poznaje svoj stil učenja, učinio je prvi korak prema uspjehu. Ovaj upitnik, tj. rezultati istoga mogu čovjeku pomoći da svakodnevno koristi svoj dominantni stil učenja kako bi mu učenje bilo lakše i zabavnije. Ova interpretacija nudi i preporuke, ako neka tvrdnja u određenom području nije dominantna, tj. ako su naznačene samo jedna ili dvije tvrdnje, a ne tri ili četiri. Tri ili četiri

naznačene tvrdnje označuju dominantan stil, dok dva ili manje bodova pokazuju kako taj određeni podražaj nije važan element tokom učenja. U kategoriji zvuka pokazalo se da je čovjeku potrebna ili tišina ili zvuk. U slučaju da je potrebna tišina preporučuje se učenje sa čepićima ili vatom u ušima, na tihom mjestu poput vlastite sobe, knjižnice ili neke druge mirne prostorije te je potrebno izbjegavati osobe koje čovjeka ometaju u tom procesu. U slučaju da je čovjeku potreban zvuk preporučuje se učenje uz glazbu ili na javnom mjestu. Potrebno je eksperimentirati s različitom glazbom kako bi se otkrio idealan žanr koji ne ometa sam proces učenja. Kada je u pitanju svjetlost razlikuje se potreba za jakim ili prigušenim svjetlom. Pri potrebi za jakim svjetlom treba pripaziti da se ono ne uperi direktno u materijal koji se obrađuje, kako ne bi došlo do brzog umaranja. Pri potrebi za prigušenim svjetlom treba eksperimentirati s jačinom, ali i s kontrastom bijelog papira i crnog slova pomoću folije u boji koja se može staviti preko samog papira, kako bi se ublažio kontrast. U prostorima u kojima se osobno ne može regulirati svjetlost preporučuje se nošenje naočala ili šilterice. Na području temperature čovjeku može biti potrebna toplina ili hladnoća. Pri potrebi za toplinom valja provjeriti uvjete u prostoriji u kojoj se namjerava učiti te se preporučuje nošenje dodatne odjeće, dok pri potrebi za hladnoćom valja uraditi upravo suprotno. Kada je u pitanju prostor očituje se potreba za formalnim ili neformalnim okruženjem. Pri formalnom okruženju se misli na uspravno sjedenje na tvrdom stolcu, pri čemu treba pripaziti na udobnost i povremeno razgibavanje, kako ne bi došlo do umaranja i grčenja tijela. Pri neformalnom okruženju se misli na učenje na sagu, kauču ili u fotelji. Ovdje se očituje i potreba za djelomičnim ležanjem ili ispružanjem udova. Na području motivacije je poznato kako motivacija može biti unutarnja ili vanjska. Unutarnja motivacija označava čovjekovu sreću radi uspješnosti, traženje novih područja znanja, potragu za novim načinima ostvarivanja željenog cilja, pa se preporučuje sastavljanje popisa stvari koje se žele postići ili naučiti te dijeljenje uzbuđenja s drugima oko sebe. Kod vanjske motivacije valja prvo provjeriti stil učenja te ga slijediti. Primjerice pri kinestetičkom stilu se valja kretati dok se uči, dodirivati predmete i mijenjati mjesto učenja. Učenje valja pretočiti i u neko područje koje je osobi posebno zanimljivo, poput fotografije ili crtanja. U kategoriji ustrajnosti, smatra se da ona može biti analitička ili globalna te može biti i da je osoba neustrajna. Analitička ustrajnost označava svjesnost da se uvijek treba završiti ono što se započelo te usmjerenost na svaki zadatak koji se završava čak i prije drugih. Kod globalne ustrajnosti osoba započinje mnoge stvari istovremeno te pokušava pratiti u kojoj je fazi sa svakim zadatkom. Ovdje je potrebno postaviti ciljeve, kako bi se pojedini dijelovi zadatka ili cijeli zadatak pravovremeno završili. Neustrajna osoba ostavlja stvari sa strane te kasni sa zadacima, zbog čega je potrebna

organizacija rješavanja dijelova zadatka ili prvo lakših pa onda težih zadataka. Osoba može pronaći i neko područje interesa unutar zadatka koje će ga motivirati za rad. Kada je u pitanju područje konformizam i neodgovornost, osobe mogu biti konformisti, nekonformisti, odgovorni ili neodgovorni. Biti konformist znači voljeti dobivati konkretne upute, no potrebno je nekada i eksperimentirati s kreiranjem vlastite strukture rada, čime se može izgraditi i vlastiti stil učenja. Osoba koja nije konformist ne voli instrukcije pa ona treba potražiti više mogućnosti rješavanja zadatka i razloge zašto je to važno. Odgovorna osoba ima jak osjećaj za pravdu i održava svoja obećanja, dok neodgovorna na postupa ispravno i pokušava samu sebe opravdati. Često krši obećanja i nije dovoljno ozbiljna u važnim trenucima pa je potrebno postavljati ciljeve kojih se treba držati. Potrebno je sebi ili drugome nešto obećati i to ispuniti te priznati kada osoba nije bila u pravu. Na području strukture se razlikuju potreba sa usmjerenjem i samorijentiranost, tj. osoba kojoj su upute potrebne i osobe koje vole raditi samostalno. Takvi pristupi mogu biti produktivni, no s nadređenima valja porazgovarati o vlastitom načinu rješavanja zadataka. Kada je u pitanju učenje u grupama osobi može odgovarati samostalno učenje, učenje u paru, učenje timskim radom, s iskusnom osobom ili joj, pak mogu odgovarati razni oblici. Ovdje je važno što češće ostvariti svoje potrebe i prilagoditi željeni oblik rada situaciji. U kategoriji osjetila su stilovi učenja koji su do sada predstavljeni najizraženiji. Tu se, dakle, govori o auditivnom stilu, vizualnom stilu kroz riječi ili slike te kinestetičkom stilu kroz pokret ili dodir. Kod auditivnog tila se preporučuje slušanje govora te audiomaterijali, kod vizualnog stila čitanje pisanih tekstova te učenje pomoću slika, grafova, dijagrama ili karte, koristeći markere, crtanje simbola, filmove i slično. Kod kinestetičkog stila se preporučuje dodirivanje trodimenzionalnih karata ili crteža, slaganje slagalica, hodanje, kretanje ili odlazak u muzej. U ovoj kategoriji često dolazi do kombinacije nekoliko stilova pa se preporučuje da se kod učenja započne sa dominantnim stilom, da se nastavni sadržaj ponovi manje dominantnim stilom i na kraju da se još jednom ponovi najslabije izraženim stilom. Primjerice, ako je najdominantniji vizualni stil, trebalo bi se započeti s knjigom, pa slabije dominantnijim auditivnim stilom ponoviti slušajući snimku nastavnog sadržaja te na kraju kinestetičkim stilom uz šetnju i razgovor s prijateljem ponoviti nastavni sadržaj. Kategoriju hrane obilježava potreba ili manjak potrebe za istom. Ako je potreba za hranom izražena onda ju treba i utažiti, ali paziti da se ne jede hrana s mnogo šećera ili masti. U slučaju da hrana ometa pri učenju, valja nastaviti učiti bez iste i kasnije se nagraditi dobrim obrokom. Kategorija koja označava doba dana vrlo transparentno pokazuje koje je najbolje doba dana za učenje za neku osobu, tj. rano jutro, kasno jutro, popodne ili navečer te osoba to sama treba odrediti. U kategoriji pokretljivosti osobi može

biti potrebno kretanje, pa se preporučuje stajanje ili šetanje tokom učenja, kratke pauze, odmor ili rastezanje. Osobama kojima ne treba kretanje se preporučuje osiguravanje udobnosti. Posljednja kategorija odnosi se na globalnost ili analitičnost. Osoba koja ima globalan pristup učenju voli vidjeti cijelu sliku ili završni proizvod te često preskače dijelove nastavnog sadržaja ili počinje od sredine. Takve osobe vole objašnjenja, glazbu, prigušeno svjetlo, hranu i ležanje pri učenju, zbog čega je potrebno zapisati vrijeme za završetak zadatka, kako bi se započeto dovršilo na vrijeme. Preporučuje se korištenje boja, markera, crteža, dijagrama koji će osobi pomoći u savladavanju nastavnog sadržaja. Osoba koja ima analitični pristup učenju gotovo uvijek počinju od početka, vole detalje i upute, jako svjetlo i rad za stolom te je ustrajna i voli završiti započeto. Osobe koje imaju karakteristike i jednog i drugog pristupa učenju, lako se prilagođavaju načinu rada, no prije početka rada je dobro znati koji će pristup zadatak zahtijevati. Dobivene rezultate potrebno je prezentirati i roditeljima, kako bi se stilovi učenja mogli uporabiti i kod kuće. Nužno je i učenicima objasniti način na koji će upotrijebiti vlastiti stil za pisanje neke zadaće. Potrebno je i prilagoditi prostor učionice te primijeniti metode poput timskog učenja, kruga znanja, oluje mozгова i drugih sličnih metoda. Učitelj bi sa svojim kolegama trebao podijeliti svoje planove i ciljeve te provesti vlastito istraživanje o korisnosti primjene programa stilova učenja (Šprljan, Rosandić, 2008).

7.2. Učeničko primjenjivanje vlastitih stilova učenja

Kako bi učenici aktivno mogli koristiti vlastite stilove učenja, potrebno je definirati pravila ponašanja u nastavi te ih upoznati s jasnim pravilima o samostalnoj uporabi njihova stila učenja u razredu. Oni trebaju biti uključeni u definiranje pravila kojih ne bi trebalo biti previše te bi trebali biti vidljivi u razredu. Potrebno je odrediti i posljedice za nepoštivanje pravila, no i naglasiti samo nekoliko glavnih pravila za kvalitetnu primjenu vlastitih stilova učenja poput: a) moraju pokazati bolje rezultate nego što su imali do tada, b) njihovo ponašanje mora ostati isto (ako je dobro) ili mora biti bolje (ako se treba popraviti), c) uporaba i poštivanje njihovih stilova učenja ne smije ometati učenje drugih. Postoje i razne metode koje učenicima omogućuju učenje u školi pomoću vlastitog stila. Jedna metoda koja se ističe je paket ugovora i ona je osnova za individualizaciju nastave. Ova metoda omogućuje korištenje vlastitih stilova i efikasnija je od školskih predavanja, jer omogućuje samostalno planiranje vremena. Ova je metoda izvrsna za motivirane i odgovorne učenike, učenike kojima je potrebno više vremena za određeni zadatak te za one kojima je zadani plan i program često dosadan. Dakle, paket ugovora je skup praktičnih zadataka razrađen u obliku ugovora, kako bi učenici svojim

potpisom osjećali odgovornost u izvršavanju istih. Paket izrađuje učitelj za obrađivanje jedne nastavne cjeline te on može biti fleksibilan i prilagodljiv svakom stilu učenja. Paket ugovora odgovara na svaku potrebu učenika, bilo da se radi primjerice o potrebi za tišinom, emotivnim i sociološkim podražajima ili fiziološkim i psihološkim podražajima. On učenicima pruža mogućnost da pokažu znanje, predstave vlastite uratke, procjenjuju svoje znanje, rade samostalno ili u skupinama te na svojstven način dolaze do cilja. Kreiranje paketa ugovora podrazumijeva identificiranje specifične teme, postavljanje zanimljivog naslova, određivanje najvažnijih ciljeva te postavljanje ciljeva prema važnosti. Nadalje je potrebno osmisliti različite kreativne aktivnosti za svaki cilj i pronaći adekvatnu literaturu koja odgovara pojedinom stilu. Nadalje treba osmisliti tri različite tehnike rada u malim skupinama od kojih bi jedna trebala biti timsko učenje. Ugovor treba sadržavati ciljeve, rokove, datume te biti uređen fotografijama ili crtežima, kako bi ugovor izgledao što zanimljivije i uvjerljivije (Šprljan, Rosandić, 2008). Jedan takav ugovor o aktivnosti može se vidjeti niže pod nazivom *Slika 1., Ugovor o aktivnosti*.

Dnevnik Ane Frank ili Kitty na tavanu

Ugovor o aktivnosti

Ime: _____

Datum primitka: _____

Datum završetka: _____

Zaokruži ciljeve za koje se obvezuješ da ćeš ispuniti.

Ciljevi	Kreativne aktivnosti i načini izvještavanja				
1.	A	B	C	D	džoker
2.	A	B	C	D	džoker
3.	A	B	C	D	džoker
4.	A	B	C	D	džoker

Rok za izvršavanje tehnika rada u malim grupama:

1. Timsko učenje Datum završetka _____
2. Krug znanja Datum završetka _____
3. Igranje uloga A Datum završetka _____
4. Igranje uloga B Datum završetka _____

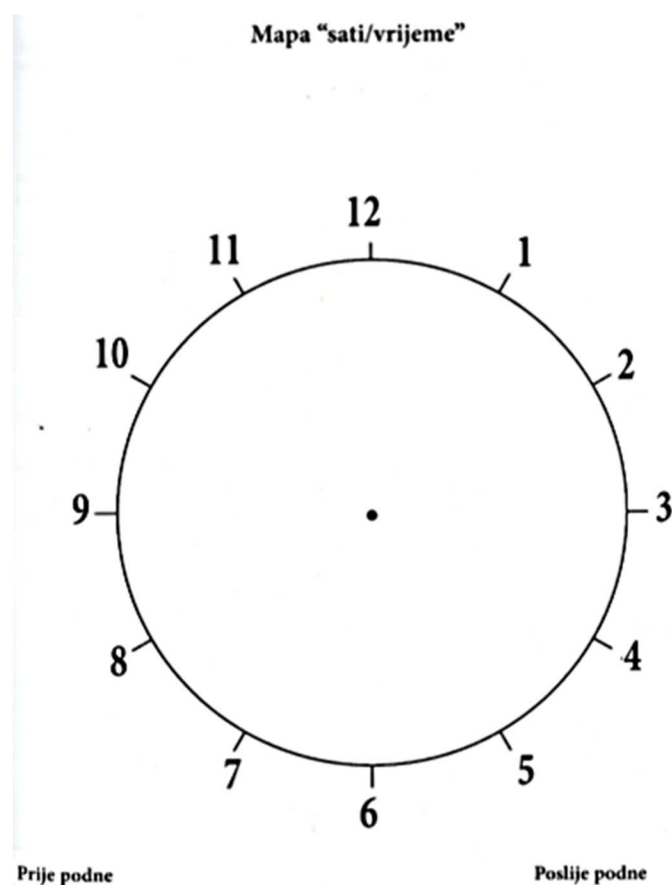
Potpis učenika

Potpis profesora

Slika 1., Ugovor o aktivnosti (Šprljan, Rosandić, 2008: 119)

7.3. Kreativnost kao rješenje za uspješnu nastavu prilagođenu potrebama učenika

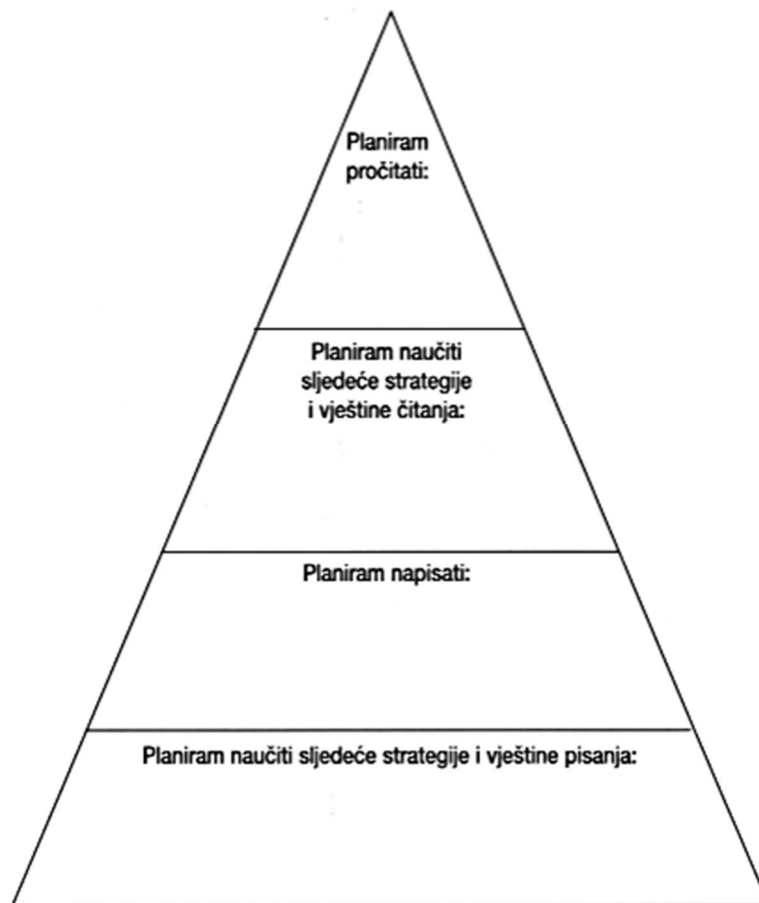
Kreativne metode poučavanja sve se više ističu kao neizostavan element nastave danas. Kada je u pitanju nastava prilagođena stilovima učenja, kreativne metode dobivaju još više na značaju. Paket ugovora izvrstan je za poticanje individualnog učenja, no važno je biti kreativan i kada je u pitanju zajednički rad u učionici. Tako se često kao kreativne metode ističu primjerice krug znanja ili oluja mozгова. No neizostavne su i metode koje mogu podizati zajedništvo i učiti učenike lijepom ponašanju i empatiji naspram drugih. Učenike bi se tako trebalo poticati na prepoznavanje emocija, aktivno slušanje i debate. Kako bi se potaknule stvaralačke vještine, učitelj bi trebao implementirati i film, fotografiju ili strip te dramski odgoj (Šprljan, Rosandić, 2008). Vrlo poticajne mogu biti i grafičke mape koje zahtijevaju određeno znanje, koncentraciju i vještine učenika, a od kojih je nekolicina prikazana pod nazivima *Slika 2., Mapa "sati/vrijeme"*, *Slika 3., „Piramida ciljeva čitanja i pisanja“*, *Slika 4., Mapa „planiranje“* i *Slika 5., Mapa „samoocjenjivanje“*.

Slika 2., Mapa „sati/vrijeme“ (Irwing – De Vitis i sur., 2014: 29)

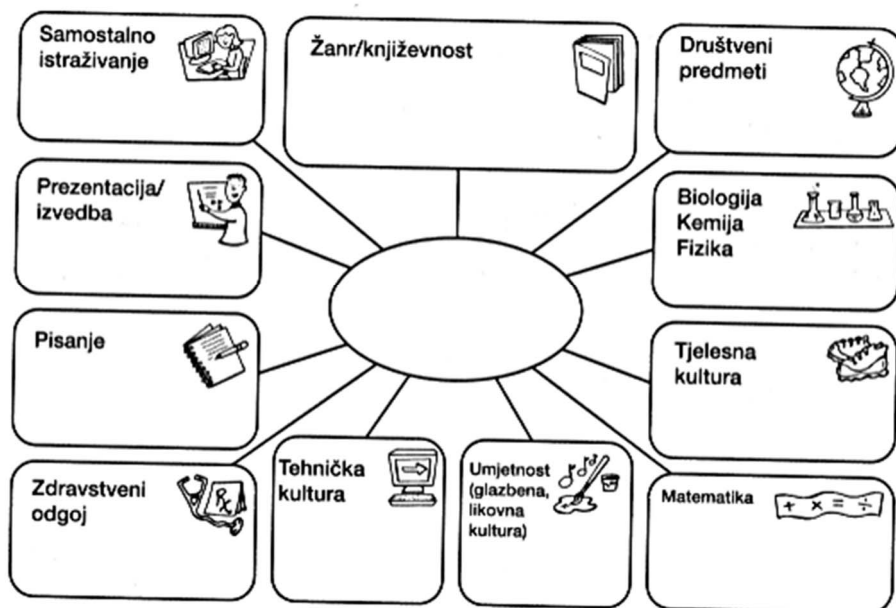
Ovom mapom učenici mogu analizirati kako provode vrijeme te bilježeći vrijeme koje provedu različitim aktivnostima mogu bolje donositi odluke o dobrom iskorištavanju vremena. Primjerice na satu mogu nacrtati crte od sredine prema brojkama, obojiti i napisati o kojoj se aktivnosti radi, npr. od 12 h do 13 h – ručak. Na ovaj način će učenicima biti slikovito prikazano koliko vremena koriste za određene aktivnosti, pa će iste moći po želji preoblikovati (Irwing – De Vitis i sur., 2014: 28). Mape koje slijede odnose se na planiranje, samoocjenjivanje i ciljeve čitanja i pisanja.

Piramida ciljeva čitanja i pisanja

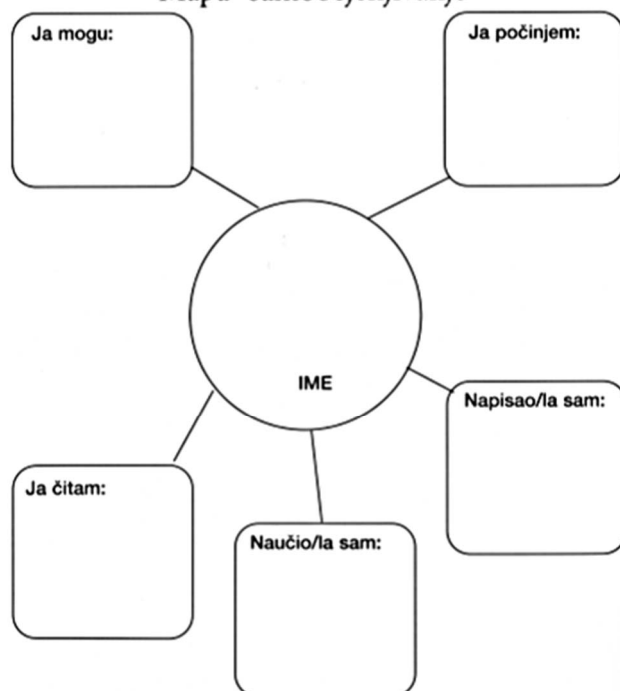
Slika 3., Piramida ciljeva čitanja i pisanja (Irwing – De Vitis i sur., 2014: 91)

Mapa "planiranje"

Slika, 4., Mapa „planiranje“ (Irwing – De Vitis i sur., 2014: 89)

Mapa "samoocjenjivanje"

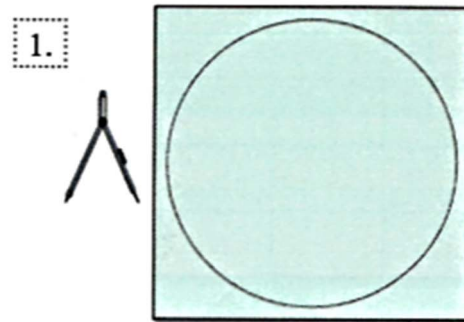

Moji ciljevi za sljedeći put su:

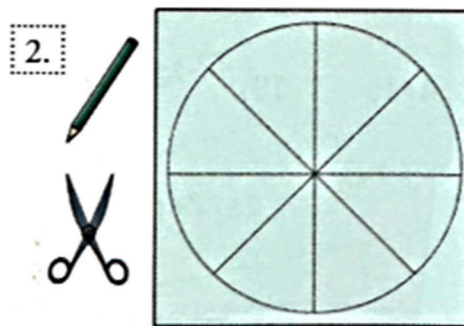
Slika 5., Mapa „samoocjenjivanje“ (Irwing – De Vitis i sur., 2014: 92)

Mnoge od spomenutih tehnika, metoda i prikazanih mapa vrlo su poticajne za učenike vizualnog i auditivnog stila. Iako je to vrlo dobro za učenike takvog stila, nažalost često nedostaje sadržaja primjerenog kinestetičkom stilu. No i to je moguće poticati uz pravilne materijale ili igre. Upravo neki od mogućih materijala i igara primjerenih kinestetičkom stilu prikazane niže pod nazivima *Slika 6., Krug učenja*, *Slika 7., Krug učenja* i *Slika 8., Kinestetička igra*.

1. Nacrtajte kružnicu na tvrdom papiru promjera 16 cm (slika 1.).

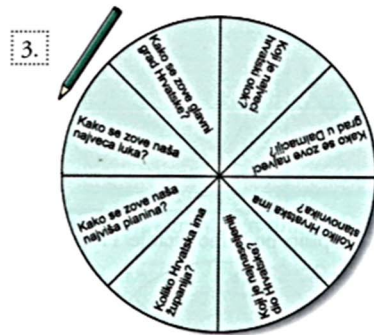

2. Podijelite je na osam jednakih dijelova i izrežite krug (slika 2.).

Slika 6., Krug učenja (Šprljan, Rosandić, 2008: 90)

3. S jedne strane kruga, u svakome od osam dijelova upišite po jedno pitanje (slika 3.). (Pitanje postavite tako da zahtijeva kratki odgovor.)

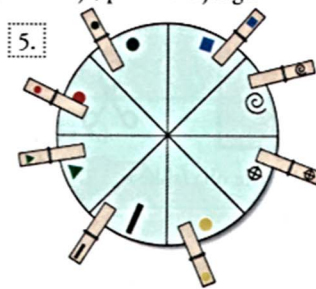

4. Uzmite osam drvenih kvačica te na njih napišite odgovore (slika 4.).

5. S druge strane kruga, iza svakog pitanja i s druge strane kvačice ucrtajte odgovarajuće samoispravljujuće kodove. Učenici će nakon što odgovore na pitanja, tj. nakon što postave kvačice na pravo mjesto, odmah znati jesu li točno odgovorili na pitanja (slika 5.).

Savjet: Ako želite da vam krug duže traje, plastificirajte ga.

Slika 7., Krug učenja (Šprljan, Rosandić, 2008: 91)

Kinestetička igra

Potreban materijal

- veliki plastični stolnjak/tuš-zavjesa
- voodootporni flomasteri

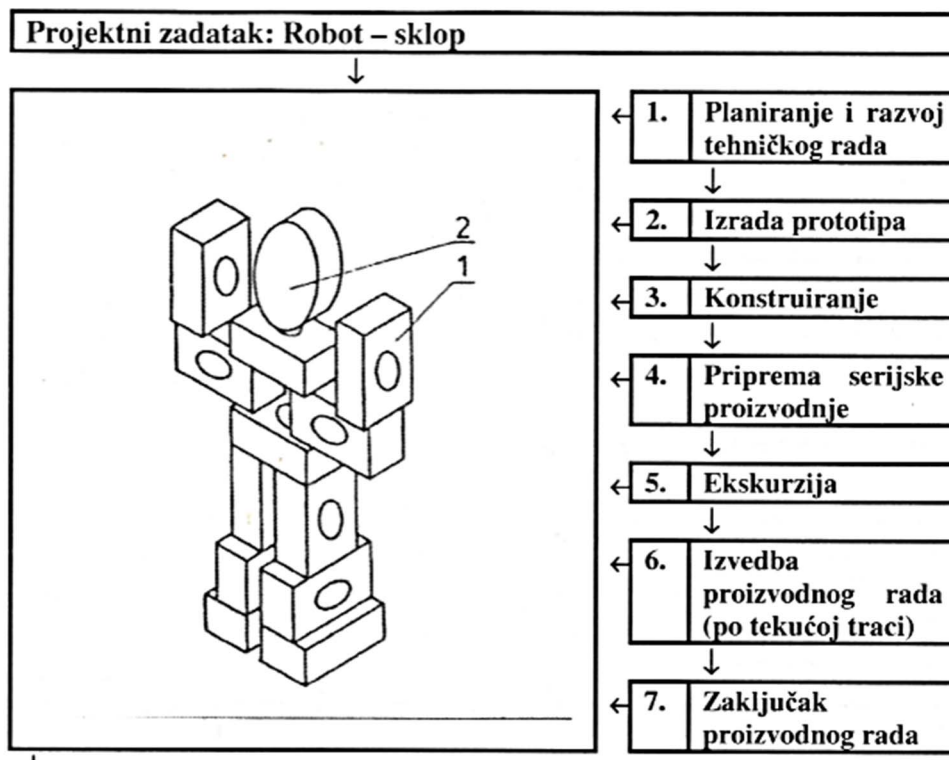
1. Ovo je igra u kojoj je cijelo tijelo aktivno – učenici skaču, izvijaju se ili jednostavno hodaju po zadanoj površini. Najprije razmislite što želite da učenici nauče i kojim će sve informacijama biti izloženi.
2. Napravite skicu igre na papiru, a zatim je nacrtajte na zavjesi.
3. Napišite upute i priložite ih igri. Ako predajete u nižim razredima, možete snimiti i audiozapis s uputama za igru.
4. Odgovore ispišite na karticu ili smislite neki drugi način na koji će učenici moći provjeriti jesu li točno odgovorili.
5. Igru smislite tako da se može presaviti, složiti i spremiti u vrećicu.

Slika 8., Kinestetička igra (Šprljan, Rosandić, 2008: 99)

Sve navedene aktivnosti potaknute su od strane učitelja. No postoje i mnogi drugi činitelji kreativnosti u nastavnom procesu. Neizostavan je utjecaj okoline koji može olakšati ili spriječiti razvoj stvaralačkih potencijala. Obitelj jednako tako kao okolina može poticati razvoj kreativnosti te se u obitelji najprije mogu zapaziti takvi razvojni procesi. Škola jednako tako podržava kreativnost te između ostalog stvara kadrovske i materijalne mogućnosti za ostvarivanje istoga. No to još nije dovoljno u odnosu na učeničke potrebe. Društvo je također jedan od činitelja kreativnog rada, jer ono određuje opća pravila, a time i nastavne planove i programe koji omogućuju kreativno izražavanje. Naposljetku je učitelj osoba koja uključuje kreativne tehnike i metode u nastavu te pri tome mora ostati nenametljiv. On mora učenicima pomoći da prepoznaju sebe i da se na kreativan način znaju izraziti. Kako bi kreativnost ovladala nastavnim procesom potrebna je aktualnost i racionalnost nastave. Valja što više izbjegavati klasičan način rada i konformizam. Pri kreativnom radu su neki činitelji koji sputavaju stvaralaštvo strah od neuspjeha, neinicijativnost i slaba motiviranost i radoznalost. Sve su to faktori koji mogu znatno ugroziti stvaralačke procese unutar nastave (Stevanović i sur., 2002). Od učitelja se očekuje da spriječi te činitelje i bude vodič prema kreativnom izražavanju. Pri tom on prvo mora poznavati sebe i svoje intelektualne, tjelesne i stvaralačke mogućnosti. Život nakon škole iziskuje puno više od znanja od onoga iz udžbenika. Potrebne su razne vještine koje se uz kreativnu nastavu mogu steći, a kreativno može odgajati samo kreativan učitelj. On mora imati stalnu potrebu za stvaranjem koju će postupno prenositi na svoje učenike. No kreativnost neće biti dovoljna za postizanje ciljeva, za to je potrebno sjedinjenje talenta, rada i znanja. Učitelj treba znati što, kako i zašto treba biti kreativan, jer će na taj način organizirati, usmjeravati, motivirati i predlagati sadržaje te će biti strpljiv i odmjeren u postizanju ciljeva, tj. dolaska do stvaralačke razvijenosti svojih učenika. On neprekidno traga za novim rješenjima, pronalazi nove oblike, metode i sredstva stvaralačkog djelovanja, polazi od konkretnih uvjeta i analizira sve okolnosti koje mogu doprinijeti uspješnijem radu. Potiče učeničku originalnost, samostalnost i kritički odnos prema nastavnom sadržaju te se zalaže za korelaciju među predmetima radi otkrivanja novih odnosa i veza. Kada je u pitanju stvaralaštvo, pri vođenju nastavnog sata učitelj treba obratiti pozornost na učenike koje imaju poteškoća u usvajanju nastavnog sadržaja i osigurati im diferencirano, individualizirano i akceleracijsko učenje. Također, treba se pobrinuti da svi učenici imaju odgovarajuće materijale za kreativan rad te zadržavati njihovu pažnju i interes čitavo vrijeme stvaralačke aktivnosti. Tijekom prezentiranja valja koristiti glatke prijelaze među zadacima,

kako se ne bi ometalo učenike te ritam aktivnosti na satu mora biti usmjeren i nenapadan. Tokom aktivnosti valja učenicima dati povratne informacije koje ukazuju na brigu i pažnju učitelja te na otkrivene probleme i postignute rezultate. Nastavni sat treba funkcionirati kao kreativna cjelina. Kada se sagledaju svi spomenuti elementi koji uključuju uspješnu kreativnu nastavu, može se vidjeti kako kreativnost zahtjeva duboko promišljanje i organizaciju te kako iza spontanosti učitelja stoji njegova detaljna priprema. Kreativnost naime zahtjeva dugotrajniju i zahtjevniju pripremu od klasične nastave, zbog čega učitelj mora biti spreman na zahtjevan rad na sebi i na samom sadržaju. Treba biti i spreman na kreativne učenike koji imaju veće zahtjeve od manje kreativnih kolega te koje obilježava stvaralačka ličnost i originalne ideje. Originalnost podrazumijeva sposobnost davanja neobičnih i duhovitih odgovora, produciranja novih ideja i slično. Ona može biti metodološka, tj. metodička i odnosi se na kreativce, često pisce, koji u svojim djelima pronalaze neobična i rijetka rješenja. Ova se originalnost odnosi na način na koji se nešto postiže te na znanje. Uz kreativnost se veže i termin stvaralačka generalizacija, tj. slikovito rečeno, svako umjetničko djelo nastaje sklapanjem mnogih manjih dijelova u cjelinu. Vrijednost stvorenog umjetničkog djela ovisi o sposobnosti stvaratelja. Kada je u pitanju sposobnost anticipiranja novih ideja, misli se na sposobnost predviđanja reakcija na jednu od mnoštva ideja. Anticipiranje podrazumijeva usmjerenost na traženje nečeg novog, duhovitog i nepoznatog. Kako bi primjerice učitelj uspješno potaknuo kreativan rad u nastavi, potrebno je otkrivanje novih značenja pojmova i danih podataka te davanje originalnih i maštovitih rješenja. Upravo su takva rješenja osnovne pretpostavke dobrog znanstvenog i umjetničkog djela. Za originalna rješenja potrebna je dokumentacija, odnosno čitanje i razvijanje rječnika i znanja, sazrijevanje te razvijena mašta. Takvim promišljanjima i stvaralačkim procesima dolazi se i do duhovitih rješenja, koja u nastavi mogu biti izrazito popularna i uspješna. Upravo zato što djeca i mladi u školi primaju najveću količinu znanja o stvaralaštvu, nju treba pretvoriti u školu stvaralaštva. Oni moraju biti osposobljeni stvaralački stjecati nova znanja i prilagođavati se promjenama. Projektna nastava može biti izrazito poticajna u ostvarivanju upravo tih ciljeva. Ona uključuje projektni zadatak koji se sastoji od odgojno–obrazovnih elemenata, zadataka i operativno odgojno-obrazovnih i psihomotoričkih ciljeva (Stevanović i sur., 2002). Takav zadatak može se sastojati od sedam nastavnih jedinica koje su prikazane u sklopu slike pod nazivom *Slika 9., Projektni zadatak*.

Slika 9., Projektni zadatak (Stevanović i sur., 2002: 149)

Svaka od navedenih sedam nastavnih jedinica podrazumijeva zasebne zadatke i odgojno-obrazovne i psihomotoričke ciljeve. Te elemente valja prikazati tablično, kako bi se dobio bolji uvid u raspodjelu istih na sate te se može pronaći niže pod nazivom *Tablica 1., Zadaci i ciljevi kod projektnog zadatka.*

Tablica 1., Zadaci i ciljevi kod projektnog rada (Stevanović i sur., 2002: 151-154)

Sat	Nastavna jedinica	Zadaci	Odgojno-obrazovni i psihomotorični ciljevi
1.	Planiranje i razvoj tehničkog rada	Motivacija učenika. Oblikovanje prijedloga, utemeljivanje i odlučivanje. Izrada razvojne skice, dimenzioniranje i odabir građe.	Znaju se odlučiti za upotrebu tehnički rad i nacrtati razvojnu skicu. Tehnički rad znaju dimenzionirati. Znaju izabrati primjerenu građu za izradu tehničkog rada. Privikavaju se na grupni rad.

2.	Izrada prototipa	Izrada prototipa, analiza i popravci. Unose popravke u projekt.	Uviđaju i razumiju ulogu prototipa u proizvodnji. Usvajaju radne operacije koje su potrebne za svladavanje izrade. Upoznaju opasnosti kor rada i značaj uporabe zaštitnih sredstava.
3.	Konstruiranje	Izrada sastavne skice, radne skice i sastavnice.	Uz skicu i prototip mogu precizno nacrtati sastavni i radni crtež i sastavnice.
4.	Priprema serijske proizvodnje	Priprema tehnološkog lista. Priprema šablona, organizacija sistema radnih mjesta, priprema za ekskurziju.	Upoznati tehnološki list, razumiju njegov značaj i znaju ga smisleno ispuniti. Razumiju značaj šablone za serijsku proizvodnju. Znaju organizirati radna mjesta za serijsku proizvodnju.
5.	Ekskurzija	Razgledavanje serijske proizvodnje. Skupljanje podataka o tehnološkoj dokumentaciji i organizaciji radnog procesa. Unos novih spoznaja u proizvodni rad.	Uviđaju značaj podjele rada i serijske proizvodnje. Usvajaju spoznaje o značaju tehnološke dokumentacije, organizacije radnih mjesta i unutrašnjeg transporta.
6.	Izvedba proizvodnog rada (po tekućoj traci)	Normiranje radnih mjesta i određivanje broja učenika na pojedinom radnom mjestu. Poštivanje pravila o zaštiti na radu, upotreba zaštitnih sredstava. Izrada sastavnih dijelova, montaža i međufazna kontrola. Površinska obrada i zaštita.	Svjesno ispunjavaju mjere zaštite na radu i upotrebljavaju zaštitna sredstva. Pravilno izvršavaju radne operacije, postupke i zadatke. Usvajaju znanja, stvaralačke sposobnosti, ručne spretnosti i radne navike.
7.	Zaključak proizvodnog rada	Zaključak izrade. Konačna kontrola kvalitete i testiranje. Izračun proizvodnih troškova. Izračun vrijednosti uratka. Usporedba školske i tvorničke proizvodnje.	Znaju usporediti uspješnost svoga rada sa radom radnika u proizvodnji. Vrednuju upotrebu građe, energije, istrošenost strojeva i uređaja te učiteljev uloženi rad. Upoznaju postupak za izračun vrijednosti tehničkog rada.

U prikazanoj tablici, tj. radu se daju određene smjernice kako pokrenuti odlučivanje o odabiru tehničkog rada. Sami proces odlučivanja može biti izuzetno poticajan za razvoj stvaralaštva te će potaknuti mnoge kreativne ideje. Uz to pri odabiru rješenja, učenik se može prikloniti vlastitom stilu učenja. Na taj način projektna nastava potiče korištenje stilova učenja, pri čemu će učenik moći prilagoditi rješavanje zadatka na sebi svojstven način. Uz to će razvijati svoj stil još i dublje i upoznati ga na novoj razini te širiti svoje mogućnosti. Učenik može kroz projektni rad uz već prikazane vještine, steći i samopouzdanje u eksperimentiranje s vlastitim stilom učenja te shvatiti koliko daleko u primjeni istoga može ići. Upravo iz ovih razloga je od izuzetne važnosti poticati kreativnost kod učitelja i kod učenika, kako bi isti mogli slobodno odlučivati o najefikasnijim sredstvima za usvajanje novih znanja. Kreativnost je naime izvor svih rješenja za zanimljivu i uspješnu nastavu koja pomoću same kreativnosti može biti vrlo inovativna i koja treba izlaziti van postavljenih okvira. Vrlo je važno izbjegavati monotoniju u nastavi, osobito kada se u obzir uzmu potrebe svakog pojedinog člana jedne razredne zajednice. Kreativnost se, dakle pokazala kao idealan partner za otkrivanje, upoznavanje i primjenjivanje stilova učenja. Njezini elementi savršeno odgovaraju potrebama nastave prilagođene stilovima učenja te je vrlo važno upravo ta dva termina uvijek dovoditi u međusobno poticajan odnos.

8. Zaključak

U ovom diplomskom radu obradila se tematika individualnih stilova učenja, ali i nastave prilagođene stilovima učenja. Pretraživanjem adekvatne literature i dokumenata došlo se do mnogih zaključaka koji mogu pridonijeti boljem razumijevanju ovog područja. Kroz rad se često naglašavala važnost korištenja različitih metoda pri izvođenju nastave koje valja stalno mijenjati. To ni ne čudi s obzirom na to da se svijet iz dana u dan mijenja i da je ritam života danas vrlo dinamičan. Svjedoci smo stalnih promjena te razvoja tehnologije i različitih načina rada. Upravo zato je vrlo važno konstantno usvajati nove oblike i načine rada, jer oni ipak čine bogatstvo vještina i sposobnosti u čovjeka. Važna je i sposobnost prilagodbe određenim situacijama kako bi se postigli bolji rezultati, no i zato što različite situacije i promjene iziskuju različite pristupe i rješenja. Kada se u obzir uzme činjenica da je danas naglasak stavljen na pojedinca i na razvoj njegovih potencijala na njemu svojstven način, osobito se važnom smatra mogućnost prilagodbe različitostima. Čovjek uči iz svoje neposredne blizine, zbog čega je važno biti senzibilan na različitosti i ne nametati stavove s kojima se ljudi u neposrednoj blizini ne mogu poistovjetiti. Poznato je kako čovjek općenito uspješnije uči od ljudi koji su mu slični, no ipak nekada to još i bolje uspijeva zahvaljujući ljudima koji se od njega razlikuju. Takvi ljudi mu mogu pružiti drugačiju perspektivu, imaju drugačija rješenja i načine razmišljanja od njega. Tako čovjek može doći do rješenja i ideja izvan svog uobičajenog načina razmišljanja. Na taj način proširuje mogućnosti i usvaja nova znanja, čime dolazi do kombiniranja dotadašnjih i novostečenih načina razmišljanja i rada. Dakle, može se reći kako je važno imati otvorene različite mogućnosti, pri čemu u obrazovanju učeniku od velike pomoći može biti učitelj.

Učitelj je osoba koja je posebno povezana sa razrednom zajednicom, a tako i sa svakim pojedinim učenikom. Osobito učitelji koji rade s učenicima nižih razreda imaju prisniji odnos s njima te uzimaju u obzir specifičnosti svakog pojedinca. Oni imaju dovoljno vremena kako bi se posvetili individualnim potrebama svakog djeteta i pružiti mu ono što mu treba. Učitelji učenicima mogu pružiti dovoljno prostora i vremena za izražavanje na sebi svojstven način, a tada je iznimno važno poticati individualan način promišljanja svakog učenika, ali i poticati prihvaćanje drugačijih načina razmišljanja. Kada je riječ o tome misli se i na poticanje promatranja načina razmišljanja drugih oko sebe te na usvajanje upravo tih ili sličnih načina razmišljanja. U tom je procesu potrebno svakom pojedincu pružiti jednake uvjete za učenje, razmišljanje i izražavanje, a pritom prihvaćati različitosti i potrebe svake osobe unutar skupine.

Može se zaključiti kako je vrlo važno izdvojiti i jednako vremena za pripremu i izvođenje određenog načina poučavanja, tj. kada su u pitanju stilovi učenja potrebno je u nastavi ostvariti kombiniranje metoda primjerenih različitim individualnim stilovima učenja. Kroz rad se pokazalo kako je današnja slika individualiziranog pristupa učeniku itekako opravdana i da zahtjeva potpuno drugačiji pristup od uobičajenog. Prikazane su vrste stilova učenja, njihove karakteristike i mogućnosti uspješnog korištenja istih u nastavi i izvan nje. Pokazalo se ipak da se, kada je riječ o stilovima i načinima učenja, iza tog područja krije puno više elemenata koji utječu na razvoj vlastitog stila učenja od očekivanog. Iako je rečeno da vlastiti stil učenja nema biološku poveznicu, tj. da stil ne može biti nasljedan, postoje spolne i kulturološke predispozicije koju mogu znatno utjecati na razvoj istoga. Osim toga se pokazalo i kako elementi poput okruženja, preferencija prema hrani, svjetlosti, toplini, samostalnom ili grupnom radu i slično uvelike igraju ulogu u razvoju vlastitog stila učenja. Uz to se uspostavilo kako nitko nema izražen samo jedan stil, već često dolazi do kombiniranja stilova pri čemu je jedan uvijek dominantan i čiji su elementi više izraženi od drugih. Upravo zato se može zaključiti kako individualni stilovi učenja uistinu jesu individualni i da se ne mogu staviti u unisone okvire. Određeni stil učenja, prema tome, može nositi određeni naziv, no on u sebi sadrži ne samo karakteristike tog stila, nego i karakteristike osobe koja preferira upravo taj stil. Stilovi učenja su se pokazali izuzetno širokim područjem koje pojedincu daje pregršt mogućnosti, ali i koje iziskuje specifičan pristup i kreativne metode koje postavljene obrazovne okvire razbijaju, a nastavnim procesima daju sasvim drugačiji pristup i značenje. Naposljetku se može zaključiti da su stilovi učenja i korištenje njihovih mogućnosti izvrstan izvor za razvoj učenika kao osobe, za razvoj učiteljevih vještina poučavanja i za razvoj kreativne nastave koja bi trebala biti primjer cjelokupnoj školskoj zajednici i svim njezinim dionicima.

9. Literatura

9.1. Pisani izvori

1. Cowley, S. (2006), *Tajne uspješnog rada u razredu: vještine, tehnike i ideje*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Irwing – De Vitis, L., Bromley, K., Modlo, M., (2014), *50 grafičkih mapa za čitanje, pisanje i druge nastavne aktivnosti*. Zagreb: EDUCA.
3. Stevanović, M., Papotnik, A., Gumzej, G., (2002), *Stvaralačka i projektna nastava*. Pretetinec: Letis.
4. Šprljan, K.A., Rosandić, A. (2008), *Krug znanja: priručnik za učitelje, nastavnike i profesore*. Zagreb: Školska knjiga.

9.2. Mrežni izvori

1. Altun, F., Yazici, H. (2014), Perfekcionizam, školska motivacija, stilovi učenja i akademski uspjeh darovitih i nedarovitih učenika. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 4(16): 1031-1054.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=196457
2. Dankić, I., Ahmetpahić, A., (2009), Stilovi učenja u nastavi stranog jezika: studija slučaja bosanskih učenika engleskog jezika. *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 5: 154 – 160.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=334320
3. Dierking, L. (1991), Learning Theory and Learning Styles: An Overview. *The Journal of Museum Education*, 1(16): 4-6.
https://www-jstor-org.ezproxy.nsk.hr/stable/40478871?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=learning&searchText=styles&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dlearning%2Bstyles&ab_segments=0%2Fbasic_SYC5055%2Fcontrol&refreqid=search%3A382a781a43cf9e03112ff450ad7f393e&seq=3#metadata_info_tab_contents
4. Dunn, R., Dunn, K., Price, G.E. (1981), Learning Styles: Research vs. Opinion. *The Phi Delta Kappan*, 9(62): 645-646.

https://www-jstor-org.ezproxy.nsk.hr/stable/20386064?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=learning&searchText=styles&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dlearning%2Bstyles&ab_segments=0%2Fbasic_SYC5055%2Fcontrol&refreqid=search%3A382a781a43cf9e03112ff450ad7f393e&seq=2#metadata_info_tab_contents

5. Gremlí, J. (1996), Tuned in to Learning Styles. *Music Educators Journal*, 3(83): 24-27.

https://www-jstor-org.ezproxy.nsk.hr/stable/3398974?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=learning&searchText=styles&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dlearning%2Bstyles&ab_segments=0%2Fbasic_SYC5055%2Fcontrol&refreqid=search%3A382a781a43cf9e03112ff450ad7f393e&seq=1#metadata_info_tab_contents

6. Grgić, A., Kolaković, Z. (2010), Primjena stilova i nastavnih strategija u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika. *Labor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 9(1): 78-96.

<https://hrcak.srce.hr/64996>

7. Haar, J., Hall, G., Shoepf, P., Smith, D.H. (2002) How Teachers Teach to Students with Different Learning Styles. *The Clearing Styles*, 3(75): 142-145.

https://www-jstor-org.ezproxy.nsk.hr/stable/30189723?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=learning&searchText=styles&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FsearchType%3DfacetSearch%26amp%3Bsd%3D%26amp%3Bed%3D%26amp%3BQuery%3Dlearning%2Bstyles%26amp%3Bpagemark%3DcGFnZU1hcms9Mg%253D%253D&ab_segments=0%2Fbasic_SYC5055%2Fcontrol&seq=2#metadata_info_tab_contents

8. Hrvatski nacionalni okvirni standard (2019/2020)

https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf

9. Knežević, M., (2019), *Povezanost demografskih karakteristika i stilova učenja*, (Diplomski rad), Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

<https://zir.nsk.hr/islandora/object/efzg%3A3228/datastream/PDF/view>

10. Košuta, N., Vičević Ivanović, S. (2015), Učeničova samostalnost kroz prizmu stilova učenja u Europskome jezičnom portfoliju. *Croatian Journal of Education : Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 3(17): 187-212.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=218853

11. Nacionalni okvirni kurikulum RH (2019/2020)

https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

12. Neely, R.O., Alm, D. (1992), Meeting Individual Needs: A Learning Styles Success Story. *The Clearing House*, 2(66): 109-113.

https://www-jstor-org.ezproxy.nsk.hr/stable/30188861?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=learning&searchText=styles&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FsearchType%3DfacetSearch%26amp%3Bsd%3D%26amp%3Bed%3D%26amp%3BQuery%3Dlearning%2Bstyles%26amp%3Bpagemark%3DcGFnZU1hcms9Mg%253D%253D&ab_segments=0%2Fbasic_SYC5055%2Fcontrol&seq=2#metadata_info_tab_contents

13. Rajić, D., Šegedin, D., Čurković Kalebić, S. (2011), Osvrt na stilove učenja engleskog jezika u osnovnoj školi. Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu, 4: 237-253.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=200885

14. Schroeder, C.C., (1993), New Students: New Learning Styles. *Change*, 5(25): 21-26.

https://www-jstor-org.ezproxy.nsk.hr/stable/40177728?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=learning&searchText=styles&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dlearning%2Bstyles&ab_segments=0%2Fbasic_SYC5055%2Fcontrol&refreqid=search%3A382a781a43cf9e03112ff450ad7f393e&seq=6#metadata_info_tab_contents

15. Sunko, E. (2008), Pedagoške vrijednosti poznavanja stilova učenja. *Školski vjesnik: časopis za pedagojski teoriju i praksu*, 4(3): 297-310.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=122914

16. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi RH (2019/2020)

<https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>

10. Popis tablica i popis slika

10.1. Popis tablica

Tablica 1., Zadaci i ciljevi kod projektnog rada, 39./40. stranica

10.2. Popis slika

Slika 1., Ugovor o aktivnosti, 31. stranica

Slika 2., Mapa „sati/vrijeme“, 32. stranica

Slika 3., „Piramida ciljeva čitanja i pisanja“, 33. stranica

Slika 4., Mapa „planiranje“, 34. stranica

Slika 5., Mapa „samoocjenjivanje“, 34. stranica

Slika 6., Krug učenja, 36. stranica

Slika 7., Krug učenja, 36. stranica

Slika 8., Kinestetička igra, 36. stranica

Slika 9., Projektni zadatak, 39. stranica

11. Prilog

Prilog 1., Upitnik za učenike (Šprljan, Rosandić, 2008: 22-29)

Upitnik za učenike

1. Zvuk

- a)
Kada učim, više mi odgovara tišina.
Buka, glazba, TV, zrakoplovi i razgovor otežavaju mi koncentraciju.
Ljudi ili drugi učenici koji se kreću, režu papire, lupkaju nogama, olovkom ili drugim predmetima zaista mi smetaju dok učim ili čitam.
Katkad moram pokriti uši rukama kako bih se koncentrirao/koncentrirala na učenje.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

- b)
Dok učim, volim slušati glazbu.
Ne mogu se koncentrirati u potpunoj tišini.

- Dok učim, draže mi je kada su TV ili radio uključeni.
Dok učim ili pišem zadaću, više volim biti u prostoriji u kojoj netko govori ili radi.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

2. Svjetlo

- a)
Dok učim, upalim svjetlo.
Volim učiti ili pisati zadaću vani, na danjem svjetlu.
Često se ne mogu koncentrirati ili mi se spava ako nemam upaljeno jako svjetlo.
Dok učim, uvijek sjedim kraj prozora ili izvora svjetlosti.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

- b)
Više volim učiti s malo svjetla ili s prigušenim svjetlom.
Najviše volim učiti bez upaljenog svjetla.
Dok učim volim upotrebljavati samo jednu malu lampu (stolnu).
Mogu čitati i u mračnim kutevima ili ispod stola.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

3. Temperatura

- a)
Više volim toplija godišnja doba tijekom školske godine.
Najbolje učim u toploj prostoriji.
Češće nosim veste ili dodatnu odjeću dok učim u zatvorenoj prostoriji.
Obično mi je hladno pa mi je draže učiti u zagrijanoj prostoriji.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

- b)
Više volim hladnija godišnja doba tijekom školske godine.
Više volim učiti u hladnijoj prostoriji.
Češće ne nosim veste ili sam laganije obučen/a dok učim u zatvorenoj prostoriji.
Obično mi je prevruće pa gasim grijanje dok učim.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

4. Prostor

- a)
Više volim učiti za stolom ili radnim stolom.
Počne mi se zijevati ili spavati ako učim na krevetu ili trosjedu.
Volim uspravno sjediti dok učim ili pišem.
Jednostavno se ne mogu koncentrirati ako ležim

ili sam ispružen/a dok učim.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Dok učim volim sjediti na mekanoj stolici ili trosjedu.

Ne mogu se dobro koncentrirati ako sjedim za stolom.

Obično čitam na podu.

Pokatkad učim ležeći na krevetu ili se ispružim na trosjedu.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

5. Motivacija

a)

Uistinu volim učiti.

Dobro se osjećam kad postizem dobre rezultate u školi.

Mojim roditeljima i učiteljima stalo je do mojih rezultata u školi.

Volim otkrivati nove stvari.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Škola mi je vrlo dosadna.

Postoji niz drugih stvari koje bih radije radio/radila nego išao/išla u školu.

Nikomu zapravo nije važno kakve rezultate postizem u školi, uključujući i mene samog/samu.

Teško mogu naći nešto zanimljivo za proučavanje ili učenje.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

6. Ustrajnost

a)

Volim završiti ono što počnem.

Uvijek se trudim završiti sve zadaće.

Nitko me ne treba podsjećati da završim zadaće.

Ne volim prekidati zadatak koji radim da bih napravio/napravila nešto drugo.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Volim početi više stvari istodobno.

Često završavam zadatke koje moram, ali tek kada ja odlučim da to želim.

Netko me uvijek mora upozoriti da završim zadatak.

Dok radim, obično se volim odmoriti ili raditi nešto drugo.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

c)

Teško završavam započete zadatke.

Katkad završim zadatak, ali netko me mora "pogurnuti" da bih ga završio/završila.

Volim ostaviti stvari nedovršene; nikad se ne zna, možda se nešto promijeni pa ne ću ni morati dovršavati taj zadatak.

Često se odmaram dok nešto radim, ali me to toliko ometa da se ne vratim završavanju zadatka.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

7. Konformizam i odgovornost

a)

Uvijek napravim ono što mi se zada.

Učitelje i starije osobe treba poštovati i slušati.

Volim kada mi se daju upute koje mogu slijediti u izvršavanju zadataka.

Volim pravila jer tada znam što mi je činiti.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Često me treba podsjetiti da nešto učinim.

Volim stvari raditi na svoj način.

Postoji mnogo načina kako se nešto može obaviti.

Volim imati više mogućnosti izbora pri rješavanju nekog zadatka, a katkad osmislim i vlastiti način rješavanja.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

c)

Volim raditi ispravne stvari.

Katkad se suprotstavim mišljenju učitelja ili drugih odraslih osoba ako zaista vjerujem da imam pravo.

Ljudi ne bi trebali izmišljati izgovore za učinjenu pogrešku.

Dajem sve od sebe da održim obećanje.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

d)

Ne postupim uvijek ispravno.

Katkad se suprotstavim mišljenju učitelja ili drugih odraslih osoba jer me ne razumiju.

Zabavljanje je mnogo važnije od učenja.

Djeca ne trebaju ozbiljno shvaćati učenje sve dok ne odrastu.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

8. Struktura

a)

Volim dobiti jasne upute prije nego počnem rješavati neki zadatak.

Uspješniji/uspješnija sam ako znam da će

netko provjeriti moje rezultate.

Volim da mi se točno kaže kako nešto treba učiniti.

Ne smeta mi ako dobijem upute kako dokraja riješiti neki zadatak.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Volim sam/a pronaći rješenje.

Više volim sam/a shvatiti kako nešto učiniti.

Obično ne volim da mi se daju upute i odredi način kako nešto učiniti.

Ako nešto ne mogu učiniti, volim pitati nekoga i nastaviti dalje sam/a.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

9. Učenje u grupama

a)

Najviše volim učiti sam/a.

Obično ne volim raditi u grupama.

Najbolje svladam gradivo kad učim sam/a.

Ne šalžite nikoga da mi pomogne.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Volim učiti u paru.

Više napravim kad imam partnera.

Više naučim kad mogu nekoga pitati i porazgovarati o zadatku.

Volim opisati ili ispričati partneru što sam naučio/naučila.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

c)

Zabavno je učiti s tri ili više prijatelja.

Draže mi je učiti u timu.

Možemo pomagati jedni drugima kada učimo u grupi.

Potrebno mi je više ljudi s kojima mogu razgovarati o tematici kako bih bolje razumio/razumjela ono što trebam naučiti.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

d)

Potrebno mi je da mi učitelj pokaže kako izvršiti zadatak.

Volim kad učitelj provjeri što sam napravio/napravila.

Volim učiti u društvu učitelja, roditelja ili drugih odraslih osoba, ali jedan na jedan.

Volim porazgovarati o zadanoj temi s odraslom osobom.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

e)

Katkad volim učiti sam/a, no katkad i s prijateljem ili učiteljem.

Najčešće volim raditi s različitim ljudima.

Zadace volim raditi na različite načine, katkad sam/a, a katkad u društvu s drugima.

Kada radimo u grupama, volim na različite načine izvršavati zadatak.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

10. Osjetila

a)

Najbolje učim kada čujem učiteljevo objašnjenje.

Mogu učiti slušajući zvučni zapis sa sadržajem koji moram zapamtiti.

Najbolje zapamtim stvari kada o njima diskutiram s nekim.

Mogu zapamtiti stvari kada mi ih netko pročita.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Najbolje naučim ako mi se dopusti da pročitam o temi.

Volim upotrebljavati kompjutorske programe s puno teksta.

Volim knjige i zadatke u kojima su jasne pismene upute kako ih izvršiti.

Jako volim igre riječima.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

- c)
- Mogu naučiti sadržaj ako ga gledam na TV-u ili na filmu.
- Obožavam kompjutorske programe sa slikama.
- Volim dijagrame, slike i grafove u tekstu koji čitam.
- Volim skicirati, podcrtavati ili upotrebljavati boje za označavanje važnijih dijelova sadržaja dok pravim bilješke ili rabiti neki vlastiti način označavanja.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

- d)
- Najbolje učim sa slagalicama i igrama.
- Volim izrađivati i graditi stvari rukama.
- Zaista uživam raditi svojim rukama.
- Draži su mi materijali za učenje koje mogu dirati i micati.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

- e)
- Volim domaće zadaće u kojima sadržaj nije isključivo vezan uz školsko gradivo.
- Volim igre ili projekte u kojima sam/a mogu stvarati i micati stvari koje napravim.
- Volim učiti stvari glumeći, igrajući uloge, intervjuirajući, izvještavajući ili na bilo koji drugi način u kojem je potrebna moja potpuna uključenost.

Školski izleti mi pomažu da shvatim ono što učim u školi.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

11. Hrana

- a)
- Bolje bih učio/učila ili pratio/pratila kad bih mogao/mogla istodobno jesti ili piti.
- Volim se poslužiti hranom ili pićem iz hladnjaka dok učim ili pišem zadaću kod kuće.
- Dok učim, često žvačem žvakaću, olovku ili neki drugi predmet.
- Dok učim, često jedem ili pijem.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

- b)
- Dok učim, koncentriram se na sadržaj bez grickalica.
- Dok učim, žvakanje ili jedenje ometaju me.
- Dok učim ili pišem zadaću, uopće se ne sjetim jela ili pića.
- Obično jedem prije učenja ili nakon njega.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

12. Doba dana

a)

Bolje pamtim u jutarnjim satima.

Volim ustajati između 6 i 8 ujutro.

Volim kada nastava počinje u 8 ujutro.

Volio/voljela bih kada bi nastava počinjala ranije ujutro i završavala najkasnije u 14 sati.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Obično volim ustajati između 8 i 10 ujutro.

Počnem funkcionirati tek oko 10.

Volio/voljela bih kada bih najteže predmete mogao/mogla učiti prije ručka.

Volio/voljela bih učiti s profesorima ili drugim učenicima kasnije ujutro.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

c)

Volim ići na nastavu nakon ručka.

Volim pisati zadaću u popodnevним satima.

Najbudniji/najbudnija sam pred kraj nastave, poslije 15 sati.

Volio/voljela bih kada bih najteže predmete mogao/mogla imati između 13 i 16 sati.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

d)

Volim dugo ostajati budan/budna kako bih završio/završila zadaću.

Osjećam se potpuno budan/budna u vrijeme kada bih već trebao/trebala biti u krevetu.

Volio/voljela bih kada bi škola počinjala navečer.

Volio/voljela bih učiti s profesorima ili drugim učenicima poslije 20 sati.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

13. Pokretljivost

a)

Volio/voljela bih kada bi mi učitelji dopustili da stojim ili hodam po učionici dok slušam.

Dok učim, obično se protežem, ustajem, ostavljam stvari i onda se vraćam.

Zaista mi je teško dugo sjediti na jednome mjestu.

Pokatkad hodam po hodniku gore-dolje dok učim, razmišljam ili čitam.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Dok učim ili pišem zadaću, ostajem na istome mjestu dok ne završim.

Dok učim, rijetko mijenjam položaj.

Volim se udobno smjestiti i tako završiti zadatak.

Dok učim, ne volim ometanje ili ustajanje.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

14. Globalni ili analitički tip

a)

Volim učitelje koji su duhoviti.

Bolje učim kada čujem priču ili vidim slike onoga što trebam naučiti.

Volim znati kraj ili cilj zadatka prije nego što se zadatak počne rješavati.

Pokatkad knjigu, časopis ili novine počnem čitati od sredine ili od kraja.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

b)

Više volim učitelje koji ne skreću s teme i ne pričaju viceve ili priče koje mi se čine nevažnima.

Najbolje učim iz teksta ili knjiga.

Volim teme koje me korak po korak vode do odgovora ili zaključka.

Gotovo uvijek počnem čitati knjigu, časopis ili novine otpočetka i rijetko kad završim u sredinu ili na kraj.

Broj ispravnih tvrdnji: _____

12. Sažetak

Individualni stilovi učenja učenika i nastava prilagođena stilovima učenja

Ideja vodilja ovog diplomskog rada je tema individualnih stilova učenja učenika i nastave prilagođene stilovima učenja. Ideja je inspirirana individualnim potrebama pojedinca, tj. učenika za uspješnije razvijanje znanja i vještina. U početku se prikazuje povijesni razvoj samih stilova učenja, ali i određena terminologija tog područja koja za svrhu ima bolje shvaćanje karakteristika stilova učenja i poučavanja. Nakon određivanja stilova učenja koji se postepeno obrađuju kroz cijeli rad, prikazani su zakoni i kurikulum koji određuju pristup nastavi kroz stilove učenja, ali su prikazana i praktična rješenja za kvalitetnu nastavu prilagođenu stilovima učenja. Prikazani su i aspekti kreativnosti te njezino djelovanje na nastavne procese koji su prilagođeni individualnim stilovima učenja učenika. Rad je razrađen pomoću znanstvene literature, čime su se pojasnila pitanja postavljena u samom početku rada. Cilj ovog rada jest pomoću odgovarajuće literature dobiti bolji uvid u ovu tematiku, tj. prepoznati važnost poznavanja stilova učenja učenika i njihovog učinka na nastavne procese. Ovaj rad bi svojim sadržajem trebao odgovoriti na pitanja o individualnim potrebama pojedinca, tj. učenika, te o uspješnim načinima realizacije nastave s obzirom na potrebe određenog stila učenja.

Ključne riječi: stilovi učenja, načini poučavanja, kurikulum, nastavni procesi, kreativna nastava.

13. Summary

Pupils' individual learning styles and the teaching realisation based on learning styles

The main idea of this scientific work is the treatment of the theme of pupil's individual learning styles and the teaching realisation based on learning styles. The idea was inspired by the needs of an individual i.e. of a pupil for a successful development of knowledge and skills. In the beginning lies a presentation of the history of the development of learning styles, as well as a certain terminology of that domain, which has the purpose to stimulate better understanding of the characteristics of learning and teaching styles. After the determination of learning styles, which are being elaborated throughout the whole work, the legislation and the curriculum, which define the teaching approach through learning styles are being presented, as well as the practical solutions for quality teaching realisation based on learning styles. The aspects of creativity are also being shown, as well as its effects on the teaching processes adapted to the pupils' individual learning styles. This elaboration is enriched with the appropriate scientific literature, which has the purpose to explain the raised questions in the beginning. The aim of this work is to win a deeper insight into the theme with the appropriate literature, i.e. to recognise the importance of the knowledge about learning styles and their effect on teaching processes. This work gives with its content the answers to the questions about the needs of an individual, i.e. a pupil, and about successful ways of teaching regarding the needs of a specific learning style.

Keywords: learning styles, teaching methods, curriculum, teaching processes, creative teaching.